

องค์ความรู้ เรื่อง

ดอกสารภี

อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

โดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ภายใต้โครงการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมสู่การสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
'ดอกสารภี' ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

องค์ความรู้
เรื่อง ดอกกลารักษ์

โดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี

คำนำ

สารภี เป็นต้นไม้พื้นถิ่นที่มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น จังหวัดจันทบุรี เรียก ทรพี แถบภาคใต้ เรียก สร้อยพี แถบภาคเหนือ เรียกว่า สารภีแนน หรือ สารภีดอกใหญ่ ดอกมีกลิ่นหอมจรุงใจ สรรพคุณทางยาสมุนไพรใช้ได้ทั้งดอก เกสร และผลสุก ช่วยบำรุงกำลัง บำรุงหัวใจ ขยายหลอดเลือด บำรุงครรภ์ แก้ไข้ ช่วยเจริญอาหาร บำรุงประสาท ขับปัสสาวะ ดอกสารภีจัดอยู่ในตำรับยา “พิภักตเกสรทั้งห้า” คนโบราณนิยมเอาไปทำเครื่องหอม ที่เรียกว่า น้ำอบน้ำปรุง แป้งร่ำดอกสารภี ต้นสามารถนำมาสร้างที่อยู่อาศัยได้ สารภีเป็นต้นไม้มงคล ที่เชื่อว่าจะทำให้ผู้ปลูกหรือผู้อยู่อาศัยอายุยืนยาว คนไทยโบราณเชื่อว่า บ้านใดปลูกต้นสารภีไว้ประจำบ้านจะทำให้มีอายุยืนนานเพราะต้นสารภีเป็นต้นไม้ที่มีเนื้อไม้ละเอียด แข็งแรง ทนทาน และเป็นไม้ไทยที่มีอายุยืน ควรปลูกในวันเสาร์ ปลูกทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ได้ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๗ ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน ซึ่งแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ ระยะ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔) ในยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริการวิชาการสังคมเชิงรุกที่เชื่อมโยงการทะนุบำรุง ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อมุ่งสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำรับใช้สังคมอันเป็นการน้อมนำพระราชบัญญัติการศึกษา และพัฒนาท้องถิ่น ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ มาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนเนื่องจากด้วยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ทรงมอบพระราชโบายด้านการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น ผ่านองคมนตรี “ใจความตอนหนึ่งโดยแนะนำมหาวิทยาลัยราชภัฏให้ทำงานให้เข้าเป้าในการยกระดับการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน” ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ที่มีต่อชาวราชภัฏ และเป็นการสนองพระบรมราโชบายของพระองค์ท่าน จึงได้จัดทำนิตรศการ เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ และนิตรศการ ดอกสารภี ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัย สู่การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ ให้เกิดการเรียนแบบบูรณาการ การบริการวิชาการงานสร้างสรรค์ดอกสารภี ก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่กว้างขวางต่อประชาชน เยาวชน นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้คุณค่าและพัฒนา เป็นงานศิลปะแขนงต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ใช้ดอกสารภีเป็นดอกไม้ประจำสถาบัน เป็นอัตลักษณ์มานานแล้ว แต่ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ได้เพียงแต่สัมภาษณ์ท่านอาจารย์และบุคลากรที่เคยทำงานใน สถาบันแห่งนี้และเกษียณอายุราชการแล้วนั้น มีความเห็นและความเป็นไปได้ อยู่ ๒ ลักษณะคือ ความเป็นไปได้ ในลักษณะที่ ๑ เมื่อครั้งอาจารย์วัชร พิมพะจันทร์ เป็นอาจารย์ใหญ่ (ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๘ – ๒๕๑๕) ทาง กรมการฝึกหัดครูได้ติดต่อทางโทรศัพท์มาถึงท่านอาจารย์ใหญ่เรื่องการกำหนดดอกไม้หรือต้นไม้ประจำสถาบัน ทางท่านอาจารย์ใหญ่ได้มองและสำรวจรอบ ๆ ด้าน เห็นต้นสารภีที่ท่านอาจารย์สุนทร ปุณโณทก (อาจารย์ ประจำวิชาเกษตร) ปลูกไว้รอบ ๆ ตึกกำลังออกดอกอยู่ มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ จึงได้ตอบกลับไปว่า สถาบัน

แห่งนี้มี “ดอกสารภี” เป็นดอกไม้ประจำสถาบัน และในลักษณะที่ ๒ เมื่อก่อนใช้ดอกแก้วเป็นดอกไม้ประจำสถาบัน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๑๖ มีนักศึกษาภาคปกติได้ว่าจ้างวงดนตรีสุนทราภรณ์มาแต่งเพลงเกี่ยวกับสถาบันแห่งนี้ ทางวงดนตรีสุนทราภรณ์ได้นำดอกสารภีมาแต่งเป็นเพลงให้ จากนั้นเป็นต้นมาดอกสารภีจึงเป็นดอกไม้ประจำสถาบัน และเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงพระกรุณาธิคุณปลูกต้นสารภีไว้เป็นที่ระลึกครั้งเสด็จทรงเปิดมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ศูนย์บางคล้า ณ บริเวณด้านหน้าศูนย์วิชาการท้องถิ่น

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น เกิดแนวความคิดที่จะให้เยาวชน นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ได้ทราบถึงคุณสมบัติ การนำไปใช้ประโยชน์ของต้นสารภีและดอกสารภี รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเป็นการแสดงตัวตนและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ด้วย จึงได้รวบรวมองค์ความรู้เรื่อง “สารภี” หากมีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ โดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ธันวาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ช
ต้นและดอก	ด
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นสารภี	ด
- ลักษณะของต้นสารภีและใบสารภี	ด
- ลักษณะของดอกสารภีและผลของสารภี	ด
- การปลูกต้นสารภี	๒
- ข้อแตกต่างระหว่างต้นสารภีกับต้นกระทิง (สารภีทะเล)	๓
- การดูแลรักษา	๔
- การขยายพันธุ์	๔
- การใช้ประโยชน์จากต้นและดอกสารภี	๔
ความหมายมงคลเสริมดวง	๑๐
เครื่องยาสารภี	๑๑
- ลักษณะภายนอกของเครื่องยา	๑๑
- สรรพคุณของสารภี	๑๒
- ตำรายาไทย	๑๒
- องค์ประกอบทางเคมี	๑๓
- การศึกษาทางเภสัชวิทยา	๑๓
- รูปแบบและขนาดวิธีใช้	๑๓
การพัฒนาดอกสารภีมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ยาผสมสมุนไพรและเสริมความงาม	๑๔
- ยาผสมสมุนไพรดอกสารภี จากสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	๑๔
- แป้งร่ำดอกสารภี	๑๔
- น้ำปรุงดอกสารภี	๑๖
ดอกสารภีในเชิงสัญลักษณ์	๑๗
- หน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ที่นำต้นสารภีและดอกสารภีมาเป็นอัตลักษณ์	๑๗
ดอกสารภีกับการประยุกต์ใช้	๑๔
๑. ด้านหัตถศิลป์ - ศิลปะประดิษฐ์	๒๑
๒. ด้านทัศนศิลป์	๓๕

สารบัญ

หน้า

๓. ด้านนาฏศิลป์	๓๘
๔. ด้านวรรณศิลป์	๓๘
- บทเพลงแก้วสารภี	๔๑
- บทเพลงสารภีแดนใจ	๔๑
๕. ด้านคีตศิลป์ (ขับร้องเพลงประสานเสียง)	๔๒
- บทเพลงขับร้องประสานเสียง “ร่มสารภี”	๔๓
ตัวอย่าง รูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบดอกสารภี อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	๔๕
บรรณานุกรม	๕๒

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ ดอกสารภี	๒
ภาพที่ ๒ ต้นสารภี	๕
ภาพที่ ๓ ใบสารภี	๕
ภาพที่ ๔ ผลสารภี	๖
ภาพที่ ๕ ต้นกระทิง (สารภีทะเล)	๖
ภาพที่ ๖ ดอกกระทิง (สารภีทะเล)	๗
ภาพที่ ๗ – ๘ ผลกระทิง (สารภีทะเล)	๗
ภาพที่ ๙ ภาพเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างดอกและผลของสารภีกับกระทิง (สารภีทะเล)	๘
ภาพที่ ๑๐ ดอกสารภีแห้ง	๑๑
ภาพที่ ๑๑ แป้งร่ำดอกสารภี	๑๕
ภาพที่ ๑๒ น้ำปรุงดอกสารภี	๑๖
ภาพที่ ๑๓ ลายเส้นดอกสารภีบนอินทรีธนูเพื่อเสนอผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ออกแบบโดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น	๒๔
ภาพที่ ๑๔ อินทรีธนูดอกสารภีของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ที่เริ่มใช้ในปี ๒๕๕๒	๒๕
ภาพที่ ๑๕ อินทรีธนูดอกสารภีของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	๒๕
ภาพที่ ๑๖ การออกแบบผ้าลายดอกสารภีเพื่อใช้ตัดเสื้อให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ราชนครินทร์ ออกแบบโดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น	๒๖
ภาพที่ ๑๗ วัสดุ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ดอกสารภีจากกระดาษย่น	๒๙
ภาพที่ ๑๘ โครงสร้างของกลีบดอกตูมและกลีบดอกสารภีที่ออกแบบไว้	๒๙
ภาพที่ ๑๙ การวางแบบบนกระดาษย่นสีขาวเพื่อตัดกลีบดอก	๓๐
ภาพที่ ๒๐ การมัดเกสรดอกไม้สำเร็จรูปเข้ากับลวดพันก้านสีเขียว	๓๐
ภาพที่ ๒๑ ลักษณะกลีบดอกตูมและกลีบเลี้ยงของดอกสารภีที่ตัดจากกระดาษย่น ๒ หน้าสีเขียว และการดันทับกระดาษให้เกิดกระพุ้ง	๓๑
ภาพที่ ๒๒ ภาพชุดขั้นตอนการเข้ากลีบตูมดอกสารภี	๓๑
ภาพที่ ๒๓ ภาพชุดขั้นตอนการเข้ากลีบดอกสารภี	๓๒
ภาพที่ ๒๔ ภาพชุดขั้นตอนการเข้ากลีบเลี้ยงดอกสารภี	๓๒
ภาพที่ ๒๕ ภาพชุดขั้นตอนการพันก้านดอกสารภีด้วยฟอราเทป	๓๓
ภาพที่ ๒๖ การดัดกลีบดอกให้มุมออกเหมือนไข่มุกและกลีบเลี้ยงให้ตั้งมุมเข้าหาดอกสารภี	๓๓

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ ๒๗ โบและเข็มกลัดติดเสื้อแบบมีแป้นด้านหลัง	๓๔
ภาพที่ ๒๘ ชิ้นงานสำเร็จ เข็มกลัดติดเสื้อดอกสารภี	๓๔
ภาพที่ ๒๙ - ๑ ภาพลายเส้นดอกสารภี วาดโดย อ.ดร.จินดา เนื่องจำนงค์	๓๕
ภาพที่ ๒๙ - ๒ ภาพลายเส้นดอกสารภี วาดโดย อ.ดร.จินดา เนื่องจำนงค์	๓๖
ภาพที่ ๓๐ ภาพวาดดอกสารภีประกอบเพลง โดย อ.ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ และทีมงานในงานสารภี คืนถิ่น ๗๗ ปี เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ สนามกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	๓๖
ภาพที่ ๓๑ ฉากถ่ายภาพดอกสารภี เทคนิคระบายสีน้ำพลาสติก โดย อ.ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ และ นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	๓๗
ภาพที่ ๓๒ ภาพวาดดอกสารภี ระบายสีน้ำพลาสติก ฉากถ่ายภาพในงาน “คืนสู่เหย้า ๘๐ ปี สารภีคืนถิ่น” ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ โดย อ.ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ และนักศึกษา สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	๓๗

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ ข้อแตกต่างระหว่างต้นสารภีกับต้นกระทิง (สารภีทะเล)

๓

ต้นสารภี และดอกสารภี

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ชื่อวิทยาศาสตร์	: Mammea Siamensis Kosterm
ชื่อวงศ์	: GUTTIFERAE
ชื่อสามัญ	: -
ชื่อพื้นเมือง / ชื่ออื่น	: ทรพี (จันทบุรี) สร้อยพิ (ภาคใต้) สารภี (ทั่วไป) สารภีแนน (เชียงใหม่)
ถิ่นกำเนิด	: ประเทศไทย
การขยายพันธุ์	: เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

(ดอกสารภี, ๑๐๘ พรรณไม้, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก https://www.panmai.com/GardenSong/Flower_๓๙.shtml)

ลักษณะของต้นสารภีและใบสารภี

ต้นสารภีไม่เป็นยืนต้น ขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ไม่ผลัดใบ สูง ๑๐ - ๑๕ เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มทึบแผ่กว้าง เปลือกสีเทาหรือเทาปนน้ำตาล แตกล่อนเป็นสะเก็ด เปลือกชั้นในสีแดงเข้ม มีน้ำยางสีคล้ายน้ำมัน เมื่อทิ้งให้สัมผัสกับอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอ่อน กิ่งอ่อนเป็นสันสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรี รูปขอบขนาน หรือรูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน กว้าง ๔ - ๖.๕ ซม. ยาว ๑๕ - ๒๐ ซม. ปลายมนหรือแหลม โคนสอบแคบหรือสอบเรียว ปลายใบมนหรือสอบทู่ ๆ อาจมีติ่งสั้น ๆ หรือหยักเว้าตื้น ๆ ขอบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง เกือบทั้งสองด้าน สีเขียวเข้มเป็นมัน เส้นแขนงใบจำนวนมากไม่ชัดเจน ก้านใบเกลี้ยง ยาว ๐.๕ - ๑ ซม.

ลักษณะของดอกสารภีและผล

ดอกออกเป็นช่อ ช่อเดี่ยวหรือหลายช่อตามกิ่ง สีขาว กลิ่นหอมมาก เมื่อใกล้โรยดอกจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ก้านดอกยาว ๐.๕ - ๒.๕ ซม. กลีบเลี้ยง ๒ กลีบ ลักษณะเกือบกลม โค้งเป็นแอ่ง โคนเชื่อมติดกันติดทนและขยายโตตามผล กลีบดอก ๔ - ๕ กลีบรูปไข่กลับ กว้าง ๔ - ๖ มม. ยาว ๗ - ๘ มม. มีเส้นตามยาวเมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลางราว ๑.๕ ซม. เกสรเพศผู้สีเหลืองเข้มจำนวนมาก ก้านชูอับเรณูเรียวยาว อับเรณูรูปขอบขนาน รังไข่อยู่เหนือวงกลีบ มี ๒ ช่อง แต่ละช่องมีไข่อ่อน ๒ เม็ด ยอดเกสรเพศเมียแยกเป็น ๓ แฉก ผลแบบผลผนังชั้นในแข็ง รูปรีหรือรูปกระสวย กว้าง ๐.๘ - ๒.๕ ซม. ยาว ๒ - ๒.๕ ซม. เมื่อสุกมีสีเหลืองอมส้ม มีเนื้อสีเหลืองหรือสีแสดหุ้มเมล็ด ก้านผลยาว ๑.๔ - ๑.๖ ซม. ผลแก่แตกออกได้เมล็ด ๑ เมล็ดขนาดใหญ่ แข็ง

แหล่งที่พบและเหมาะสม

พบตามป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้ง ออกดอกระหว่างเดือนมกราคม - เมษายน เป็นผลระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน ความสูงตั้งแต่ใกล้ระดับน้ำทะเลจนถึงประมาณ ๕๐๐ เมตร (๑๐๘ พรรณไม้, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๒. จาก <https://www.panmai.com/>) และ อบอุ่นที่ ไทยทอง.

ไม้ดอกหอมของไทย - ดอกสารภี. (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ในพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒๒ เรื่องที่ ๔. ๒๕๔๘ : ๑๑๑)

การปลูกต้นสารภี

สารภีเป็นพันธุ์ไม้ที่ปลูกได้ทั้งที่กลางแจ้งและแดดร่มรำไร สามารถขึ้นได้ในดินทุกชนิด แต่ควรมีความชุ่มชื้นเพียงพอ

สามารถปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจได้ เป็นไม้ประดับ

สารภีเป็นต้นไม้ที่มีลักษณะคล้ายต้นกระทิงมาก ถ้าไม่ทราบว่ามีต้นกระทิงอีกชนิดหนึ่งซึ่งบางท้องถิ่นเรียกกระทิงว่าสารภีเช่นกัน จริง ๆ แล้วต้องเรียกเต็มว่า “สารภีทะเล” แต่ก็มีทางเหนือที่เรียกต้นไม้ทั้ง ๒ ในชื่อเดียวกันคือ “สารภีแนน” กระทิงกับสารภีจะมีข้อแตกต่างกันที่มองดูได้ง่ายคือ จุดที่ออกดอก และผล สารภีออกดอกที่ลำต้นและกิ่งดอกเป็นกระจุกทุกดอกออกจากกิ่ง ผลรูปไข่ ส่วนกระทิงดอกออกที่ยอดดอกเป็นช่อ แต่ละดอกแยกจากกันช่อของช่อดอก ลักษณะดอกเหมือนกันมาก ผลกลม (กานดา แสนมณี, ความแตกต่างระหว่างต้นสารภีกับต้นกระทิง (สารภีทะเล), ค้นคืนวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒, จาก <https://www.gotoknow.org/>)

ภาพที่ ๑ ดอกสารภี

ที่มา : วรรณกรรม...อำพราง “คิดถึง...สารภีเดือนกุมภาพันธ์” จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/kessiri/๒๐๑๒/๐๓/๑๔/entry-๑>

ตารางที่ ๑ ข้อแตกต่างระหว่างต้นสารภีกับต้นกระทิง (สารภีทะเล)

ต้นสารภี	ต้นกระทิง (สารภีทะเล)
ต้นสารภี จัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางไม่ผลัดใบ มีความสูงประมาณ ๑๐ - ๑๕ เมตร ลักษณะเรือนยอด ยอดเป็นทรงพุ่มทึบ แตกกิ่งก้านแผ่กว้าง เปลือก ลำต้นเป็นสีเทาอมน้ำตาลถึงดำ แตกล่อนเป็นสะเก็ดตลอดทั่วลำต้น เปลือกในเป็นสีน้ำตาลแดง มียางสีครีมหรือสีเหลืองอ่อนเล็กน้อย ส่วนเนื้อไม้เป็นสีน้ำตาลปนแดง เนื้อละเอียด เสี้ยนตรง ถี่และสม่ำเสมอ แข็ง และค่อนข้างทนทาน สามารถเลื่อย ผ่า และไสกบตบแต่งได้ง่าย ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการใช้เมล็ดและการตอนกิ่ง ปลูกได้ดีทั้งในที่ร่มรำไรและที่กลางแจ้ง ปลูกได้ในดินทุกสภาพ ชอบดินร่วนซุย ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง มักพบขึ้นตามป่าเบญจพรรณและตามป่าดงดิบทางภาคเหนือ ภาคตะวันออก และทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๒๐ - ๔๐๐ เมตร	ต้นกระทิง จัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ไม่ผลัดใบ เรือนยอดเป็นทรงพุ่มทึบ ไม่เป็นระเบียบ ลำต้นค่อนข้างสั้นและมักบิดแตกเป็นกิ่งใหญ่ ๆ จำนวนมากทั้งแนวนอนและแนวตั้งหรือห้อยลง มีความสูงของต้นประมาณ ๘ - ๒๐ เมตร เปลือกต้นเป็นสีน้ำตาลเข้มหรือสีแดงเข้ม ต้นเมื่อแก่จะแตกเป็นร่อง ภายในมียางสีเหลืองใส ๆ เปลือกด้านในเป็นสีชมพู ส่วนแก่นไม้เป็นสีน้ำตาลอมแดง ตายอดเป็นรูปกรวยคว่ำ มีขนสีน้ำตาลปนสีแดงอยู่ประปราย โดยต้นกระทิงเป็นไม้ที่ชอบแสงแดดจัด มักขึ้นตามป่าใกล้ชายทะเล ป่าดงดิบ พบได้มากทางภาคใต้ ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ดและวิธีการตอนกิ่ง ชอบดินทรายระบายน้ำได้ดี แต่ขึ้นได้ในดินเกือบทุกชนิด หากได้รับน้ำมากพอ ใบจะเป็นมันสวยงาม (สำหรับการตัดแต่งพันธุ์ไม้ชนิดนี้ควรระมัดระวังน้ำยางสีเหลืองจากต้นด้วย เพราะมีความเป็นพิษ)
ใบสารภี มีใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ลักษณะของใบเป็นรูปไข่กลับหรือเป็นรูปรีแกมขอบขนาน ปลายใบมนกว้าง ๆ บางทีอาจมีติ่งสั้น ๆ หรือหยักเว้าแบบต้น ๆ โคนใบสอบเรียว ส่วนขอบใบเรียบ ใบมีความกว้างประมาณ ๒.๕ - ๗ เซนติเมตรและยาวประมาณ ๗.๕ - ๒๕ เซนติเมตร แผ่นใบหนาเกลี้ยงสีเขียวเข้มเป็นมัน ท้องใบจะสีอ่อนกว่า เนื้อใบหนาและค่อนข้างเรียบ เส้นแขนงของใบไม่มี แต่เห็นเส้นใบย่อยเป็นแบบเส้นร่างแหชัดทั้งสองด้าน และมีก้านใบยาวประมาณ ๐.๕ - ๑.๕ เซนติเมตร	ใบกระทิง ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามกัน ลักษณะของใบเป็นรูปรี หรือเป็นรูปไข่กลับแกมขอบขนาน โคนใบสอบ ปลายใบมนกว้างและมักหยักเว้าเล็กน้อย ใบมีความกว้างประมาณ ๔ - ๘ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๘ - ๑๕ เซนติเมตร ใบเป็นสีเขียวเข้ม เนื้อใบค่อนข้างหนา แข็ง และเกลี้ยง ขอบใบเรียบและผิวมันเคลือบ ท้องใบเรียบ เป็นสีอ่อนกว่า มีเส้นแขนงใบถี่มากและขนานกัน มองเห็นไม่ชัดเจน ส่วนเส้นกลางใบเป็นร่องทางด้านหลังใบ ใบอ่อนเป็นสีน้ำตาลแดง เมื่อแก่จะแห้งเป็นสีน้ำตาล และมีก้านใบยาวประมาณ ๑ - ๒ เซนติเมตร (เปลือกของต้นมีสารแทนนินอยู่ ๑๙%)

ตารางที่ ๑ ข้อแตกต่างระหว่างต้นสารภีกับต้นกระทิง (สารภีทะเล) (ต่อ)

ต้นสารภี	ต้นกระทิง (สารภีทะเล)
ดอกสารภี ออกดอกเดี่ยวหรือออกเป็นช่อกระจุกตามกิ่ง ดอกย่อยเป็นสีขาว มีกลิ่นหอมมาก ดอกมีกลีบดอก ๔ กลีบ ส่วนกลีบเลี้ยงมี ๒ กลีบ มีเกสรตัวผู้สีเหลืองจำนวนมาก รังไข่มี ๒ ช่อง ในแต่ละช่องมีไข่อ่อนจำนวน ๒ ปลายหลอดรังไข่แยกเป็นแฉก ๓ แฉก โดยจะออกดอกในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม	ดอกกระทิง ออกดอกเป็นช่อตามปลายกิ่งและตามง่ามใบ ช่อละประมาณ ๕ - ๘ ดอก ดอกเป็นดอกเดี่ยวแยกกันอิสระ ดอกเป็นสีขาวมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ กลีบเลี้ยงดอกมี ๔ กลีบ ยาวประมาณ ๒.๗ - ๑๐ มิลลิเมตร โดยสองกลีบนอกจะเป็นรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับและงอเป็นกระพุ้ง ยาวประมาณ ๐.๕ เซนติเมตร ส่วนอีกสองกลีบถัดเข้าไปจะมีขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ส่วนกลีบดอกมี ๔ กลีบ กว้างประมาณ ๗-๘ มิลลิเมตรและยาวประมาณ ๙ - ๑๒ มิลลิเมตร ลักษณะเป็นรูปช้อนหรือรูปไข่กลับขอบงอ ดอกเมื่อบานเต็มที่จะมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๒ เซนติเมตร ลักษณะของดอกเป็นดอกตูมค่อนข้างกลมสีขาวนวล มีเกสรตัวผู้สีเหลืองจำนวนมาก มีกลิ่นหอม เป็นแฉกสีเหลืองรอบ ๆ เกสรตัวเมียที่ชูพ้นเกสรตัวผู้
ผลสารภี ผลมีลักษณะเป็นรูปกระสวยหรือกลมรีขนาดประมาณ ๒.๕ - ๕ เซนติเมตร ผิวผลเรียบ ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกจะเป็นสีเหลืองอมส้ม เนื้อผลนิ่ม ผลเมื่อแก่จะแตกออกได้ และมีเมล็ดเดียว โดยจะเป็นผลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนรับประทานได้	ผลกระทิง ผลเป็นผลสดค่อนข้างกลมและฉ่ำน้ำ ผลมีลักษณะทรงกลมหรือเป็นรูปไข่และแข็ง มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๒ - ๓ เซนติเมตร ผิวผลเรียบ ปลายผลเป็นติ่งแหลม ผลสดสีเขียว เมื่อสุกจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เมื่อผลแห้งจะย่นและเปลี่ยนเป็นสีออกน้ำตาลปนแดงอ่อน และภายในผลมีเมล็ดอยู่ ๑ เมล็ด เมล็ดมีเปลือกแข็ง (เมล็ดเมื่อนำมาบีบหรือสกัดด้วยตัวทำละลายอินทรีย์ จะให้น้ำมันสีเหลืองอมสีเขียวประมาณ ๕๐ - ๗๐% และมีกลิ่นที่ไม่ชวนดม หรือที่เรียกว่า Dill oil, Poppy seed oil และ Laurel oil นอกจากนี้ยังมีเรซินอีกด้วย) รับประทานไม่ได้
การใช้ประโยชน์และโทษโดยย่อ ๆ - ใช้เครื่องสมุนไพร ทำยารักษาภายใน	การใช้ประโยชน์และโทษโดยย่อ ๆ - ใช้ทำยาทาภายนอก - ใบ สามารถทำยาเบื่อปลาในน้ำได้

ภาพที่ ๒ ต้นสารภี

ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/kessiri/๒๐๑๒/๐๓/๑๙/entry-๑>

ภาพที่ ๓ ใบสารภี

ที่มา : <https://medthai.com/%E๐%B๘%AA%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%A๐%E๐%B๘%B๕/>

ภาพที่ ๔ ผลสารภี

ที่มา : <https://medthai.com/%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A0%E0%B8%B5/>

ภาพที่ ๕ ต้นกระทิง (สารภีทะเล)

ที่มา : <http://www.qsbgo.org/Database/plantdb/herbarium/herbarium-specimen.asp?qsbgo=๒๔๘๑๙>

ภาพที่ ๖ ดอกกระทิง (สารภีทะเล)

ที่มา : <https://medthai.com/%E0%B8%8D%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%87>

ภาพที่ ๗ - ๘ ผลกระทิง (สารภีทะเล)

ที่มา : <https://medthai.com/%E0%B8%8D%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%87>

ภาพที่ ๙ ภาพเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างดอกและผลของสarakhiกับker-ting (สarakhiทะเล)

จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/๕๖๗๓๘๖>

การดูแลรักษา

แสง	ต้องการแสงแดดอ่อน หรือปานกลาง
น้ำ	ต้องการปริมาณน้ำปานกลาง ควรให้น้ำ ๕ - ๗ วัน/ครั้ง
ดิน	ชอบดินร่วนซุย มีความชื้นปานกลาง
ปุ๋ย	ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒ : ๓ กิโลกรัม/ต้น ควรใส่ปีละ ๓ - ๔ ครั้ง

การขยายพันธุ์

ด้วยการเพาะเมล็ด

โรคศัตรู

ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องโรคและศัตรู เพราะมีความทนทานสภาพธรรมชาติได้ดี

การเพาะเมล็ดสารภี

การเพาะเมล็ดสารภี (ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก <https://www.youtube.com/c/SasahzSurprise>)

๑. นำเมล็ดที่สุกงอมมาปอกเปลือกออก ลอกเยื่อหุ้มเมล็ดออกให้หมด แล้วนำไปล้างให้สะอาด
๒. นำภาชนะทรงดินที่ไม่รั่ว หรือ ไม่ต้องเจาะรู มาใส่ทรายก่อสร้างทั่ว ๆ ไป รองที่ก้นภาชนะหนาประมาณ ๐.๕ นิ้ว
๓. นำเมล็ดสารภีมาวางเรียงบนทราย วางเมล็ดตามแนวนอนของเมล็ด (วางห่าง ๆ กัน) จากนั้นนำทรายมากลบให้เมล็ดสารภี จากนั้นรดน้ำให้ชุ่ม ให้ทรายเปียก (ถ้าใช้ทรายเปียกก็ไม่ต้องรดน้ำอีก)
๔. วางภาชนะเพาะเมล็ดไว้ในที่ร่ม หมั่นดูอย่าให้ทรายแห้ง เพาะไว้ประมาณ ๑๐ - ๑๕ วัน สังเกตดูพอให้รากออกจากเมล็ดพอเป็นปมขาว ๆ หรืองอกยาวออกจากเมล็ดเพียงเล็กน้อย แซะเมล็ดสารภีออกจากทราย รอเพาะกล้า
๕. เตรียมดินเพาะกล้าใส่ลงในถุงดำเพาะกล้า รดน้ำให้ชุ่ม (สังเกตเวลารดน้ำแล้วให้ไหลออกกันถุงเลย)
๖. นำไม้มาแซะดินเพาะกล้าออกเป็นหลุมต้น ๆ พอเมล็ดสารภีลงได้ นำเมล็ดสารภีที่รากงอกแล้วมาฝังลงในดินเพาะกล้า โดยให้กอดส่วนที่ออกรากลงไปดินให้ลึกหน่อย ไม่ต้องใช้ดินกลบเมล็ด (เพาะหน้าผิวดิน)

การใช้ประโยชน์จากต้นและดอกสารภี

ประโยชน์ของสารภี

๑. ผลสารภีมีรสหวาน รับประทานเป็นผลไม้ และยังเป็นอาหารของนกได้อีกด้วย
๒. นอกจากจะใช้ผลรับประทานเป็นผลไม้แล้ว ยังสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ทำน้ำผลไม้ การทำไวน์ ทำแยม เป็นต้น

๓. ดอกตูมของสารภีใช้สกัดทำสีย้อมผ้าได้ โดยจะให้สีแดง

๔. ต้นสารภีมีเรือนยอดเป็นทรงพุ่มทึบ ใช้ปลูกเพื่อให้ร่มเงาและบังลมได้ อีกทั้งยังมีดอกและพุ่มใบที่สวยงาม จึงใช้ปลูกเป็นไม้ประดับได้ด้วย

๕. คนไทยโบราณเชื่อว่า หากบ้านใดปลูกต้นสารภีไว้ประจำบ้านจะส่งผลให้มีอายุยืนยาวเหมือนเช่นต้นสารภี เพื่อความเป็นสิริมงคลผู้ปลูกควรปลูกในวันเสาร์ (คนโบราณเชื่อว่าการปลูกไม้เอาคุณให้ปลูกในวันเสาร์) และควรปลูกไว้ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อจะช่วยป้องกันเสนียดจัญไร ถ้าจะให้เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ผู้ปลูกควรเป็นสุภาพสตรี เนื่องจากสารภีเป็นชื่อที่เหมาะสมสำหรับสตรี

๖. ดอกแห้งใช้ทำเป็นน้ำหอม โดยเพิ่มดอกคำฝอย ส้มป่อยเผา นำมาแช่ในน้ำจะได้น้ำหอมสำหรับไว้ใช้เป็นน้ำสรงพระในเทศกาลสงกรานต์

๗. ดอกสดสามารถนำมาใช้สกัดเป็นน้ำมันหอมระเหย ซึ่งนำไปใช้ในการแต่งกลิ่นเครื่องสำอาง

๘. ไม้สารภีมีความแข็งแรงและค่อนข้างทนทาน สามารถนำมาใช้สร้างเป็นที่อยู่อาศัยได้ เช่น การทำเสา ฝา รอด ตง กระดานพื้น รวมไปถึงเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ฯลฯ (ประโยชน์ของสารภี, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓, จาก <https://sites.google.com/site/khxmultnsarphi/>)

วิธีเก็บดอกสารภี

วิธีเก็บดอกสารภีแต่ดั้งเดิมนั้น ชาวบ้านจะปูผ้ารองรับไว้ด้านล่าง เมื่อดอกแห้งดีแล้ว เก็บไปไว้ใช้อาจใช้เข้าพิกัดยาต่าง ๆ หรืออาจทำเป็นน้ำหอม โดยเพิ่มดอกคำฝอย ส้มป่อยเผา แขน้ำ จะได้น้ำหอมสำหรับใช้เป็นน้ำสรงพระในเทศกาลสงกรานต์ (สารภี, หมอชาวบ้าน, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/๗๕๔๙>)

ความหมายมงคลเสริมดวง

คนไทยเชื่อกันมานานแล้วว่า สารภีแสดงถึงความอยู่ยงคงกระพัน อายุยืนขวัญเย็น ปลอดภัยโรคปลอดภัยภัย สุขภาพกายจะสมบูรณ์ สุขภาพใจจะกล้าแกร่งไม่ท้อแท้ต่อสิ่งใดง่าย ๆ สารภีจะกล่อมเกลาคิดใจให้เป็นคนรอบคอบ ใจเย็น สงบสุข

บ้านใดปลูกต้นสารภีไว้ประจำบ้านจะทำให้มีอายุยืนนาน เพราะต้นสารภีเป็นต้นไม้ที่มีเนื้อไม้ละเอียดแข็งแรง ทนทาน และเป็นไม้มงคลที่มีอายุยืนอีกด้วย นอกจากนี้คนโบราณยังเชื่ออีกว่า ดอกสารภียังช่วยเป็นสิริมงคลสุขภาพจิตที่ดี เพราะดอกสารภีเป็นเครื่องยาบำรุงหัวใจชนิดหนึ่ง ที่ทำให้ร่างกายเกิดอารมณ์เยือกเย็นอ่อนหวาน ดังนั้นจึงทำให้ชีวิตมีอายุที่ยืนยาวได้เช่นกัน

เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านและผู้อาศัย ควรปลูกต้นสารภีไว้ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผู้ปลูกควรปลูกในวันเสาร์ เพราะคนโบราณเชื่อว่าการปลูกไม้เอาคุณทั่วไปให้ปลูกในวันเสาร์ ถ้าจะให้เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ผู้ปลูกควรเป็นสุภาพสตรีเพราะชื่อสารภีเป็นชื่อที่เหมาะสมสำหรับสตรี

การดูแลรักษา นิยมปลูกในแปลงปลูกเพื่อประดับบริเวณอาคารบ้านและสวน ขนาดหลุมปลูก ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก : ดินร่วน อัตรา ๑ : ๓ ผสมดินปลูก ถ้าปลูกเพื่อประดับบริเวณบ้านหรืออาคารควรปลูกให้มียะห่วยที่เหมาะสมเพราะสารภีเป็นไม้ที่มีทรงพุ่มโตพอสมควร

เครื่องยาสารภี

ภาพที่ ๑๐ ดอกสารภีแห้ง
ที่มา : www.thaicrudedrug.com

ชื่อเครื่องยา	:	สารภี
ชื่ออื่น ๆ ของเครื่องยา	:	-
ได้จาก	:	ดอก
ชื่อพืชที่ให้เครื่องยา	:	สารภี
ชื่ออื่น (ของพืชที่ให้เครื่องยา)	:	ทรพี สร้อยพี สารภีแนน
ชื่อวิทยาศาสตร์	:	Mammea siamensis T. Anderson
ชื่อพ้อง	:	Calysaccion siamense Miq.
ชื่อวงศ์	:	Calophyllaceae

ลักษณะภายนอกของเครื่องยา :

ดอกขนาดเล็ก ทรงกลม กลีบดอกสีขาว ร่วงง่าย มีกลิ่นหอม เกสรตัวผู้สีเหลือง จำนวนมาก ดอกแห้งสีน้ำตาล กลีบเลี้ยงมี ๒ กลีบ ติดทน กลีบดอกมี ๔ กลีบ โค้งเป็นกระพุ้ง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร ยาว ๐.๕ - ๑.๕ เซนติเมตร ดอกมีรสขมเย็น มีกลิ่นหอมเฉพาะ

สรรพคุณของสารภี

๑. ดอกมีรสหอมเย็น ส่วนผลมีรสหวาน ช่วยบำรุงหัวใจ (ผลสุก, ดอก)
๒. ผลสุกใช้รับประทาน ช่วยขยายหลอดเลือด (ผลสุก)
๓. ช่วยทำให้ชื่นใจ (เกสร)
๔. เกสรมีรสหอมเย็น ใช้เป็นยาแก้ไข้ (เกสร)
๕. ช่วยบำรุงครรภ์รักษา (เกสร)
๖. ดอกใช้เป็นยาชูกำลัง บำรุงกำลัง (ดอก)
๗. ช่วยทำให้เจริญอาหาร (ดอก)
๘. ช่วยรักษาธาตุไม่ปกติ (ดอก)
๙. ดอกช่วยแก้โลหิตพิการ (ดอก)
๑๐. ช่วยแก้ไข้มีพิษร้อน (ดอก)
๑๑. ช่วยแก้ลมวิงเวียน มีอาการหน้ามืดตาลาย (ดอก)
๑๒. ดอกมีฤทธิ์ขับลม (ดอก)
๑๓. ใช้เป็นยาผดสุมาน (ดอก)
๑๔. ช่วยบำรุงเส้นประสาท (ดอก)
๑๕. ยางไม้ของต้นสารภี นำมาใช้แก้อาการแพ้คันจากพิษของต้นหมามุ่ย หรือน้ำลายของหอย

บางชนิด (ยาง)

๑๖. ช่วยขับปัสสาวะ (ใบ)
๑๗. ช่วยบรรเทาอาการปวดตามข้อ (ใบ)
๑๘. ดอกใช้ผสมในยาหอม ช่วยแก้อาการร้อนใน แก้ลม วิงเวียน แก้โลหิตพิการ โลหิตเป็นพิษ ช่วยทำให้เจริญอาหาร บำรุงหัวใจ บำรุงเส้นประสาท ชูกำลัง และช่วยแก้ไข้มีพิษร้อน (ดอก)
๑๙. ดอกสารภีจัดอยู่ในตำรับยา “**พิกัตเกสรทั้งห้า**” (ดอกสารภี ดอกพิกุล ดอกมะลิ ดอกบุนนาค เกสรบัวหลวง) ตำรับยา “**พิกัตเกสรทั้งเจ็ด**” (เพิ่มดอกกระดังงา ดอกจำปา) และในตำรับยา “**พิกัตเกสรทั้งเก้า**” (เพิ่มดอกลำตวน ดอกลำเจียก) ซึ่งเป็นตำรับยาที่มีสรรพคุณช่วยบำรุงโลหิต บำรุงหัวใจ บำรุงดวงจิต ให้ชุ่มชื่น ทำให้ชื่นใจ แก้ลมกองละเอียด แก้อาการหน้ามืดตาลาย วิงเวียนศีรษะ แก้อิศรา แก้ไข้ แก้อ่อนใน กระหายน้ำ และช่วยบำรุงครรภ์ของสตรี

ตำรายาไทย ดอกรสหอมเย็น เป็นยาชูกำลัง บำรุงหัวใจให้ชุ่มชื่น ใช้ทำยาหอม จัดอยู่ในพิกัตเกสรทั้ง ๕, ๗ และ ๙ แก้โลหิตพิการ แก้ไข้ที่มีพิษร้อน ทำให้เจริญอาหาร เกสรเป็นยาบำรุงครรภ์ ทำให้ชื่นใจ แก้ไข้

บัญชียาจากสมุนไพร : ที่มีการใช้ตามองค์ความรู้ดั้งเดิม ตามประกาศ คณะกรรมการแห่งชาติด้านยา ระบุการใช้ดอกสารภีร่วมกับสมุนไพรอื่น ๆ ใน “**ตำรับยาเขียวหอม**” สรรพคุณ บรรเทาอาการไข้ ร้อนใน กระหายน้ำ แก้พิษหัด พิษอีสุกอีใส (บรรเทาอาการไข้จากหัด และอีสุกอีใส)

องค์ประกอบทางเคมี :

สารกลุ่ม ๔-alkylcoumarin, ๔-phenyl-coumarin หลายชนิด, สารกลุ่ม triterpenoid เช่น friedelin

การศึกษาทางเภสัชวิทยา :

ฤทธิ์ต้านมะเร็งเม็ดเลือดขาว

การศึกษาฤทธิ์ต้านมะเร็งเม็ดเลือดขาวจากดอกสารภี โดยการทดสอบในหลอดทดลองกับเซลล์มะเร็งที่แยกได้จากสมองมนุษย์ ศึกษาฤทธิ์ยับยั้งเซลล์มะเร็ง และฤทธิ์ยับยั้ง P-glycoprotein ซึ่งเป็นโปรตีนที่ยับยั้งการขนส่งยาเคมีบำบัดผ่านไปยังเนื้องอกที่สมอง ผลการทดสอบพบว่า สารสกัดดอกสารภีด้วยเฮกเซน ที่ความเข้มข้น ๑๐ µg/ml สามารถยับยั้งเซลล์มะเร็งเม็ดเลือดขาวชนิด leukemia ได้ $๙๙ \pm ๐.๘\%$ และยับยั้ง P-glycoprotein โดยมีค่า EC_{50} เท่ากับ ๐.๓ ± ๐.๓ µg/ml ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านเซลล์มะเร็ง ๔ ชนิดของสารกลุ่มคูมาริน ที่แยกได้จากดอกสารภี พบว่าสามารถยับยั้งเซลล์มะเร็งเต้านม (MDA-MB-๒๓๑) เนื้องอกที่สมอง (U-๒๕๑) เซลล์มะเร็งลำไส้ใหญ่ (HCT-๑๑๖) และเซลล์มะเร็งเม็ดเลือดขาว (CCRF-CEM) ได้ โดยสารส่วนใหญ่ออกฤทธิ์ได้ดีกว่าสารมาตรฐาน vincristine ค่า% การยับยั้งเซลล์มะเร็งทั้ง ๔ ชนิด ของสารคูมาริน mammea A/AA เท่ากับ ๕๘.๙ ± ๐.๘ , ๒๗.๗ ± ๓.๒ , ๗๓.๕ ± ๔.๙ , ๗๘.๑ ± ๐.๘ สาร MSH๑ เท่ากับ ๘๒.๔ ± ๐.๙ , ๗๘.๘ ± ๑.๖ , ๘๗.๖ ± ๐.๖ , ๙๖.๐ ± ๑.๑ และสารมาตรฐาน vincristine เท่ากับ ๕๑.๕ ± ๑๒.๙ , ๗๑.๐ ± ๒.๕ , ๕๔.๘ ± ๙.๔ , ๔๔.๒ ± ๘.๕ ตามลำดับ (Noysang, et al., ๒๐๑๔)

การศึกษาทางคลินิก :

ไม่มีข้อมูล

การศึกษาทางพิษวิทยา :

ไม่มีข้อมูล

รูปแบบและขนาดวิธีใช้ :

สารภีมีการใช้เป็นสมุนไพรแบบยาเดี่ยวและแบบจัดเข้าในตำรับยาและพิกัดยาต่าง ๆ แต่ส่วนมากมักจะถูกจัดเข้าเป็นส่วนประกอบของตำรับยาต่าง ๆ มากกว่า ดังนั้น ขนาดและวิธีการใช้ จึงต้องใช้ตามตำรับยาชนิดนั้น ๆ เช่น ยาเขียวหอม ผู้ใหญ่รับประทานครั้งละ ๑ กรัมทุก ๆ ๔-๖ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ เด็กอายุ ๖ - ๑๒ ปีรับประทานครั้งละ ๕๐๐ มิลลิกรัม ทุก ๆ ๔ - ๖ ชั่วโมง เมื่อมีอาการ หรือตามตำรายาไทยมีการใช้ดอกสารภี (ไม่ระบุขนาด) ผสมลงในยาหอม ใช้แก้ลม เจริญอาหาร บำรุงหัวใจ แก้โลหิตพิการ แก้ไข้ มีพิษร้อน

ข้อแนะนำและข้อควรระวัง

๑. ในการใช้ยาในตำรับที่มีดอกสารภีเป็นส่วนประกอบ ผู้ที่แพ้เกสรดอกไม้ควรหลีกเลี่ยงการใช้
๒. ถึงแม้ว่ายังไม่มีข้อมูลการศึกษาทางพิษวิทยาของสารภี แต่ในการใช้ควรคำนึงถึงความปลอดภัย คือ ไม่ควรใช้ในปริมาณมากและใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจนเกินไป

๓. สำหรับการใช้ดอกสารภีเพื่อต้องการสรรพคุณทางยา ควรเลือกใช้ให้ถูกชนิดเพราะมีพืชอีกชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกันที่เรียกว่า “สารภีดอกใหญ่”

การพัฒนาดอกสารภีมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ยาตมสมุนไพรและเสริมความงาม

ยาตมสมุนไพรสูตรดอกสารภี จากสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ สูตรโดย อาจารย์ชนะพล สิงห์สุข รองผู้อำนวยการสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง ฯ และอาจารย์ประจำสาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ยาตมสมุนไพร เป็นการนำสมุนไพรแห้งที่มีกลิ่นหอมเย็นสดชื่นตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไป เช่น ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ กานพลู มาผสมกันแล้วหมักด้วยน้ำมันหอมระเหย ซึ่งน้ำมันหอมระเหยจะเป็นตัวสกัดสาระสำคัญ และกลิ่นของสมุนไพรออกมา

ส่วนประกอบสมุนไพร

กานพลู	๒	ส่วน
ดอกสารภี	๒	ส่วน
ดอกจันทน์ สมุลแว้ง เปราะหอม พริกไทยดำ ลูกผักชี กระจวาน อย่างละ	๑	ส่วน
โกฐหัวบัว และ โกฐสอ อย่างละ	๑/๒	ส่วน

ส่วนประกอบสารเคมี (น้ำมันหอมระเหย)

พิมเสน	๑	ส่วน
การบูร	๑	ส่วน
เมนทอล	๓	ส่วน
น้ำมันยูคาลิปตัส	๑	ส่วน หรือ ตามชอบ

วิธีทำ

๑. นำสมุนไพรทั้งหมด มาหั่นหรือตำเป็นชิ้นเล็ก ๆ และบุบพริกไทยดำเล็กน้อย
๒. นำพิมเสน การบูร เมนทอล และน้ำมันยูคาลิปตัส มาผสมกันในถ้วยแก้วให้ละลายเป็นเนื้อเดียวกัน
๓. จากนั้นนำสมุนไพรที่หั่นหรือตำแล้วใส่ในขวดแก้ว
๔. เติมส่วนผสมในข้อ ๒ ลงไปในขวดแก้วให้ท่วมตัวสมุนไพร ปิดฝาให้สนิท
๕. ตั้งขวดแก้วทิ้งไว้ประมาณ ๗ วัน แล้วจึงนำมาใช้โดยทำการแยกบรรจุเป็นขวดเล็ก ๆ

แป้งร่ำดอกสารภี

แป้งร่ำ หมายถึง แป้งที่มีน้ำหอมเจือแทรก นำมาร่ำตามเนื้อตัวให้หอมกรุ่นติดผิวเนื้อผิวกาย จะอย่างจะเยื้องเป็นไต้กลืนติดจมูกกับผู้อยู่ใกล้ ใช้ผัดหน้าผัดผิวให้ขาวผ่องหอมละไม ชาววังแต่นานมาท่านปรุงแป้งร่ำไว้ใช้เองและจำเป็นต้องใช้ ด้วยจะขึ้นเฝ้าเจ้านายจำต้องมีกลิ่นสะอาดแลผิวต้องหอมจดสดชื่น แม้เมื่อลูกออกจากที่ไปแล้ว แผ่นกระดานพื้นที่สาวชาววังนั่งอยู่นั้นยังติดกลิ่นหอมไปจนถึงเนื้อกระดานดังที่มาของคำว่า “หอมติดกระดาน”

แป้งร่ำดอกสารภี

แป้งสารภีหรือแป้งร่ำสารภี เป็นหนึ่งในเครื่องหอมไทยประเภทเครื่องประพินผิวของสตรีในยุคโบราณ ตามประวัติที่มีการบันทึกไว้มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เรียกแป้งสารภี เรียกตามชื่อดอกสารภีที่ใช้ส่วนผสมของเกสรมาปรุงทำเป็นเครื่องประพินผิว นอกจากนั้นยังมีส่วนประกอบของเครื่องหอมจำพวกกิ่งยาสมุนไพรรีกเครื่องหอม เช่น แผลกหอมและไม้แก่นจันทร์ แต่หลัก ๆ แล้วคือใช้เกสรดอกไม้จากดอกสารภีมาปรุงย่นพื้นให้มึกลิ่นหอมกรุ่นจาง ๆ จากกลิ่นของดอกสารภี สรรพคุณของแป้งสารภีเน้นเรื่องประพินผิวโดยตรง และให้กลิ่นหอมอ่อน ๆ ใช้ร่วมกันกับน้ำอบไทยหรือใช้คู่กันกับน้ำปรุงดอกสารภียิ่งเพิ่มความจูงใจให้ผิวกาย (แป้งร่ำสารภี, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓, จาก <https://www.facebook.com/คนรักไม้ดอกหอมและเครื่องหอมไทย/๖๑๘๒๔๕๗๔๑๖๔๘๑๑๔>)

ภาพที่ ๑๑ แป้งร่ำดอกสารภี

จาก : <https://www.facebook.com/คนรักไม้ดอกหอมและเครื่องหอมไทย/๖๑๘๒๔๕๗๔๑๖๔๘๑๑๔>

น้ำปรุงดอกสารภี

น้ำปรุง คือ น้ำหอมอันเป็นภูมิปัญญาของชาวสุวรรณภูมิในสมัยโบราณ

น้ำปรุงมีประวัติยาวนาน สตรีไทยในวังได้ผลิตน้ำหอมที่เรียกว่า “น้ำปรุง” ขึ้นไว้ใช้เอง โดยนำเอาพืชพรรณที่มีกลิ่นหอมมาสกัดกลิ่นหอม แต่ไม้หอมหรือพืชพรรณไม้หอมในสมัยนั้นมีจำกัด ใช้เพียงไม่กี่ชนิด ผู้ผลิตก็มีน้อยมาก ทำให้ความนิยมใช้อยู่ในวงแคบไม่ได้แพร่หลาย อีกทั้งยังมีน้ำหอมจากต่างประเทศนำเข้ามา ก็ยังทำให้น้ำปรุงที่เป็นน้ำหอมตำรับของคนไทยเลือนหายไปเรื่อย ๆ

น้ำปรุงได้จากการนำดอกไม้หอม และเครื่องเทศต่าง ๆ มาสกัดกลั่นและสี เช่น ใบเนียม กุหลาบ มะลิ ใบเตยหอม ดอกจำปี ช่อนชู ฯลฯ มาสกัดกลั่นผสมกับสมุนไพรร่องหอม หมักทิ้งเอาไว้ ๑๒ - ๑๕ เดือน ก็จะได้น้ำปรุงจากธรรมชาติ ซึ่งมีกลิ่นหอม ติดทนนานไม่แพ้ น้ำหอมจากต่างประเทศ ที่สำคัญคือ น้ำปรุงที่ได้ไม่มีสารเคมีเจือปน และผู้ใช้ยังได้รับคุณค่าจากสมุนไพรร่องอีกด้วย (น้ำปรุง, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓, จาก <https://sites.google.com/site/zzxzzx๒๓tyutyu๕๗/na-prung-boran>)

ภาพที่ ๑๒ น้ำปรุงดอกสารภี

จาก : <https://www.facebook.com/คนรักไม้ดอกหอมและเครื่องหอมไทย/๖๑๘๒๔๕๗๔๑๖๔๘๑๔>

ดอกสารภีในเชิงสัญลักษณ์

สัญลักษณ์ คือ น.สิ่งที่กำหนดนิยามกันขึ้นเพื่อให้ใช้ความหมายแทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงพูด เป็นต้น (สัญลักษณ์, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๑๒๐๓)

สัญลักษณ์ หรือ เครื่องหมาย (symbol) โดยพื้นฐานหมายถึง สิ่งที่ใช้แทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่ง หรือถ้าจะกล่าวให้ลึกลงไปอีก สัญลักษณ์ หมายถึง วัตถุ อักษร รูปร่าง หรือสีสันทัน ซึ่งใช้ในการสื่อความหมายหรือแนวความคิดให้มนุษย์เข้าใจไปในทางเดียวกัน อาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ในทางปรัชญามักมีคำนิยามว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติ หรือแม้ในจักรวาล สามารถแทนได้ด้วยสัญลักษณ์ทั้งสิ้น สัญลักษณ์นั้นช่วยในการสื่อสาร อาจจะเป็นรูปภาพ การเขียนอักษร การออกเสียง หรือการทำท่าทาง ซึ่งช่วยให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจตรงกันแม้จะพูดกันคนละภาษา แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของทั้งสองฝ่ายว่า ผู้ส่งสารมีความสามารถใช้สัญลักษณ์ให้สื่อความหมายมากเพียงใด และผู้รับสารมีความเข้าใจในสัญลักษณ์ที่ใช้มากเพียงใด ดังนั้นภาษามือจึงจัดว่าเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งเช่นกัน (สัญลักษณ์, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สัญลักษณ์>)

สรุป สัญลักษณ์เป็นเพียงสิ่งกำหนดแทนความหมายจากแนวคิดเพื่อให้บุคคลทั่วไป เข้าใจถึงความหมายของวัตถุ อักษร รูปร่างนั้นๆ ไปในทิศทางเดียวกัน

สารภี : เป็นต้นไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดพะเยา

ความเป็นมา : เนื่องจากเมื่อวันจันทร์ที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ รัฐบาลได้จัดงานวันธรรมชคโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงครองราชย์ ปีที่ ๕๐ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ โดยกราบบังคมทูลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นองค์ประธาน และมีหมายกำหนดการพระราชทานพันธุ์ไม้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อนำไปปลูกเป็นสิริมงคลในท้องที่จังหวัดนั้น ๆ จังหวัดพะเยาได้กำหนด “ต้นสารภี” เป็นชื่อไม้มงคลเข้าร่วมงานด้วย และถือเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดตั้งแต่นั้นมา ถือได้ว่า ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นปีที่ประกาศให้ไม้ชนิดนี้เป็นต้นไม้ประจำจังหวัด (ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดพะเยา, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ จาก http://www.clm.up.ac.th/project/local_database/read.php?record=๖๗)

สารภี : เป็นต้นไม้ประจำวิทยาลัยเทคโนโลยีวชิราโปลีสงขลา

ความเป็นมา : วิทยาลัยเทคโนโลยีวชิราโปลีสงขลา นำเอาดอกสารภีมาใช้เป็นดอกไม้ประจำสถาบัน เพราะ ๑) ดอกสารภีมีสีขาวบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสะอาด หอมสดชื่นงดงามความดี ๒) ดอกสารภีมีกลิ่นหอม ทำให้เกิดความพึงพอใจ เป็นสัญลักษณ์ของการขจรกระจายชื่อเสียง ๓) ดอกสารภีมีลักษณะเป็นรูปฉัตร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเกียรติศักดิ์อันสูงส่ง คือคุณค่าแห่งชีวิต (สัญลักษณ์ประจำวิทยาลัย, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ จาก http://wpc.ac.th/new/?page_id=๖๙๐๘)

สารภี : เป็นต้นไม้ประจำสถาบันเนติบัณฑิตยสภา

ความเป็นมา : เนื่องมาจากที่ประชุมคณะกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา ได้เสนอโครงการปลูกต้นไม้พระราชทานประจำสถาบัน ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการเตรียมเปิดอาคารเนติบัณฑิตยสภา

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ และได้เสนอให้ต้นสารภีเป็นต้นไม้ประจำสถาบันด้วยพิจารณาแล้วเห็นว่า ต้นสารภีเป็นต้นไม้ที่มีดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ซึ่งสื่อถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่นักกฎหมายจะต้องมี และต่อมาที่ประชุมคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภา ครั้งที่ ๗๖๑ เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๓ มีมติเห็นชอบคัดเลือกให้ “ต้นสารภี” เป็นต้นไม้ประจำสถาบันเนติบัณฑิตยสภาได้ (ต้นไม้ประจำสถาบันเนติบัณฑิตยสภา ค้นคืนเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ จาก <http://www.thethaibar.or.th/thaibarweb/index.php/th/องค์กร/เนติบัณฑิตยสภา/ต้นไม้ประจำสถาบัน.html>)

ดอกสารภี : เป็นดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ได้พัฒนามาตามลำดับจากเดิม พ.ศ. ๒๔๘๓ โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัด เปิดสอนหลักสูตรครูประกาศนียบัตรจังหวัด (ครู ว.) ต่อมา พ.ศ. ๒๔๘๕ โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูคณะเชิงเทรา เปิดสอนหลักสูตรครูประกาศนียบัตรจังหวัด (ครู ว.) และหลักสูตรครูประชาบาล (ป.) หรือครูมูล ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๑ โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูคณะเชิงเทรา เปิดสอนหลักสูตรครูประกาศนียบัตรจังหวัด (ครู ว.) ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๔ เปิดสอนหลักสูตรประโยคฝึกหัดครูประถม (ป.ป.) ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๘ จัดตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูคณะเชิงเทรา เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๓ วิทยาลัยครูคณะเชิงเทรา เปิดสอนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) (นักศึกษาภาคปกติและภาคค่ำ) พ.ศ. ๒๕๒๒ เพิ่มโครงการอบรมครูประจำการ (อ.ค.ป.) ผลิตรีงระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๒๗ วิทยาลัยครูคณะเชิงเทรา เปิดสอนระดับปริญญาตรีในหลักสูตรการศึกษา (ค.บ.) สาขาวิทยาศาสตร์ (วท.บ.) หลักสูตรศิลปศาสตร์ (ศศ.บ.) ทั้งนักศึกษาภาคปกติและนักศึกษาตามโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นนักศึกษาตามโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น (กศ.พท.) พ.ศ. ๒๕๓๕ สถาบันราชภัฏคณะเชิงเทรา พ.ศ. ๒๕๔๑ สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๔๗ – ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ดอกสารภีที่ถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารมาอ้างอิงได้ ได้เพียงแต่สัมภาษณ์ท่านอาจารย์และบุคลากรที่เคยทำงานในสถาบันแห่งนี้และเกษียณอายุราชการแล้วนั้น มีความเห็นและความเป็นไปได้อยู่ ๒ ลักษณะคือ

ความเป็นไปได้ในลักษณะที่ ๑ เมื่อครั้งอาจารย์วัชร พิมพะจันทร์ เป็นอาจารย์ใหญ่ (ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๘ – ๒๕๑๕) ทางกรมการฝึกหัดครูได้ติดต่อทางโทรศัพท์มาถึงท่านอาจารย์ใหญ่เรื่องการกำหนดดอกไม้หรือต้นไม้ประจำสถาบัน ทางท่านอาจารย์ใหญ่ได้มองและสำรวจรอบ ๆ ด้านเห็นต้นสารภีที่ท่านอาจารย์สุนทร ปุณโณทก (อาจารย์ประจำวิชาเกษตร) ปลูกไว้รอบ ๆ ดึก กำลังออกดอกอยู่ มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ จึงได้ตอบกลับไปว่า สถาบันแห่งนี้มี “ดอกสารภี” เป็นดอกไม้ประจำสถาบัน

ความเป็นไปได้ในลักษณะที่ ๒ เมื่อแต่ก่อนใช้ดอกแก้วเป็นดอกไม้ประจำสถาบัน ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๑๖ มีนักศึกษาภาคปกติได้ว่าจ้างวงดนตรีสุนทราภรณ์ มาแต่งเพลงเกี่ยวกับสถาบันแห่งนี้ ทางวงดนตรีสุนทราภรณ์นำดอกสารภีมาแต่งเป็นเพลงให้ จากนั้นเป็นต้นมาดอกสารภีจึงเป็นดอกไม้ประจำสถาบัน

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ได้กำหนดความหมายของสารกึ่งเชิงอุตสาหกรรมไว้ ดังนี้

- สีขาวของดอกสารกึ่ง ดุจคุณงามความดีของนักศึกษา

- กลิ่นหอมของดอกสารกึ่ง ดุจชื่อเสียงขจรขจายของนักศึกษาที่ทำคุณประโยชน์ จิตอาสาต่อสังคม

สรุป ดอกสารกึ่งได้ถูกหยิบยกเอาลักษณะเด่นของดอกสารกึ่งมาอธิบายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ แต่ละสถาบัน เพื่อให้ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน รวมทั้งสมาชิกในองค์กรนั้น ๆ เกิดความภาคภูมิใจ

ดอกสารกึ่งกับการประยุกต์ใช้

การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เฉพาะเจาะจง “บางสิ่ง” ที่นำมาใช้ประโยชน์นั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้นอาจเป็นวัตถุดิบของที่นำมาออกแบบหรือบทบาทหน้าที่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ การประยุกต์ เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง ในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า การประยุกต์ เป็นการนำสิ่งหนึ่ง หรือแนวคิดหนึ่ง มาปรับใช้ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียนแบบ การลอกเลียนแบบเป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่ง ทั้งหลักการ วิธีการ และรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม ในบริบทที่แตกต่างกัน คนที่คิดเชิงประยุกต์ได้ดีจะสามารถนำสิ่งหนึ่งมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น (การคิดเชิงประยุกต์, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก https://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/Thinking_Applicative.htm)

การคิดเชิงประยุกต์เป็นการพัฒนาทักษะการคิดที่สำคัญอีกมิติหนึ่ง คือ การคิดเชิงประยุกต์เป็นแนวทางนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ การมีเครื่องมือที่ประยุกต์ประโยชน์จากความรู้อื่น ๆ มาใช้จะช่วยพัฒนาความก้าวหน้าในสาขาวิชานั้น ๆ หรือพัฒนานวัตกรรมของสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัยต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้งอย่างไรก็ตาม การที่เราจะเป็นนักคิดเชิงประยุกต์ที่ดีได้นั้น จำเป็นต้องพัฒนาทัศนคติและนิสัยต่าง ๆ เหล่านี้ให้สอดคล้องเหมาะสมด้วย เช่น

(๑) เป็นนักพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง นักพัฒนาที่มีความปรารถนาที่จะทำให้สิ่งที่มีอยู่ดีขึ้นอยู่เสมอ เป็นคนที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่พยายามตรวจสอบอยู่เสมอว่ามีอะไรต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นคนที่ช่างสังเกต ช่างเรียนรู้ และพยายามดึงส่วนดีที่พบเห็นจากภายนอกมาปรับใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาสิ่งที่ตนเองมีอยู่ให้ดีขึ้น

(๒) เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ความจำกัดของทรัพยากรทำให้นักเศรษฐศาสตร์พยายามใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าที่สุด เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

(๓) ใช้ความรู้ในการเรียนรู้ ความรู้ที่เราจะมีจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานิสัยการคิดเชิงประยุกต์ ถ้าเราเป็นคนที่ไม่เพียงแต่มีความรู้แต่ตั้งมั่นที่จะใช้ความรู้นั้นประยุกต์ใช้ประโยชน์ในบริบทต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ ๆ โดยต่อยอดพัฒนาความรู้ที่ตนมีอยู่เสมอ

(๔) ยืดหยุ่น และแก้แวก นักคิดเชิงประยุกต์ต้องเป็นคนที่มีความยืดหยุ่นทางความคิด ไม่ยึดติด ในกรอบบทบาทหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ของสิ่งใด และต้องเป็นคนที่มีความคิดแก้แวก พยายามหาสิ่งที่พอจะ ช่วยแก้ปัญหาได้ คัดเลือกคุณสมบัติที่พอจะทดแทนกันได้ แม้จะไม่เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ยอมช่วยให้ปัญหาใน เวลานั้นลดน้อยลงไปได้

(๕) มีความสามารถในการคิดมิติอื่น ๆ การคิดเชิงประยุกต์เกี่ยวข้องกับการคิดในมิติอื่น ๆ อย่าง แยกกันลำบาก เพราะการประยุกต์เรื่องใด ๆ มาใช้จำเป็นต้องพึ่งพาการคิดในมิติอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น

- ความสามารถในการคิดเชิงโมโนทัศน์จะช่วยในการค้นหาสิ่งที่จะนำมาใช้ประยุกต์ได้อย่าง รวดเร็ว การหาสิ่งทดแทนจะรวดเร็วขึ้นมาก

- ความสามารถในการคิดเชิงเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ในด้านต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกสิ่งที่มีคุณสมบัติ เหมาะสม ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์มาใช้ประโยชน์ได้

- ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดแตกแขนงความรู้ที่มีอยู่ให้ขยายในขอบเขตที่จะนำ ไปใช้กับคนกลุ่มต่าง ๆ คนในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางมากที่สุด เพื่อให้สิ่งนั้นสามารถได้รับการนำไปใช้ ประโยชน์อย่างคุ้มค่าเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายภายใต้สถานการณ์นั้น

- ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ สามารถแยกแยะส่วนประกอบหรือความสัมพันธ์เชิง เหตุผลของสิ่งนั้นเพื่อให้ตั้งส่วนประกอบหรือหลักการที่เกี่ยวข้องมาตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

- ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อช่วยให้ได้การมองในมุมตรงกันข้าม หาจุดอ่อน จุดที่ ต้องการแก้ไขของสิ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์

(๖) รอบคอบแต่กล้าเสี่ยง ผลผลิตของการคิดเชิงประยุกต์เรียกได้ว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับบริบทใหม่ที่ เกิดขึ้น การนำมาใช้จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องเหมาะสมของปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้บริบทใหม่นั้นด้วย ซึ่งอาจจะมีผลผิดพลาดล้มเหลวเกิดขึ้นได้ นักคิดเชิงประยุกต์จึงต้องมีความรอบคอบ ในการคิดวิเคราะห์วิจัยหรือองค์ประกอบที่มีความแตกต่างกัน และประสมสิ่งที่ต้องการนำมาใช้ประโยชน์ให้ เหมาะสมกับบริบทใหม่ ทดสอบความเป็นไปได้ก่อนที่จะนำมาใช้จริง มิฉะนั้นแทนที่จะช่วยแก้ปัญหาอาจจะ ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้นอีกก็เป็นได้ (การคิดเชิงประยุกต์, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก https://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/Thinking_Applicative.htm)

เนื่องจากดอกสารภีเป็นดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ ความรู้ให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา บุคลากร ประชาชนและผู้สนใจทั่วไปได้ทราบ เกิดความภาคภูมิใจกับ ดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยฯ ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น จึงได้รวบรวมองค์ความรู้ตามหลักพฤกษศาสตร์ ของต้นและดอกสารภีมาประยุกต์ใช้เพื่อบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนและเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับ เยาวชนและผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านทัศนศิลป์
๒. ด้านทัศนศิลป์
๓. ด้านนาฏศิลป์
๔. ด้านวรรณศิลป์
๕. ด้านคีตศิลป์

๑. ด้านหัตถศิลป์ – ศิลปะประดิษฐ์

แนวคิดด้านหัตถศิลป์

หัตถศิลป์ คือ งานศิลปะที่นำไปใช้ในงานหัตถกรรม โดยใช้มือทำเป็นส่วนใหญ่ มีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เช่น เครื่องปั้นดินเผา งานแกะสลักไม้ งานถักทอ งานหวาย รวมถึงงานช่าง ๑๐ หมู่ของไทย หรือความหมายตรงตัวคือ ศิลปะที่ทำด้วยมือ ใช้ฝีมือ

แนวความคิดงานประดิษฐ์

งานประดิษฐ์ หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความประณีต สวยงาม น่าสนใจ เพื่อประโยชน์ที่พึงประสงค์ เช่น งานประดิษฐ์ดอกไม้ ฝารองจาน กระเป๋าคู่กุญแจ ที่คั่นหนังสือ กระถางใบตอง บายศรี พานดอกไม้ มาลัยแบบอื่น ๆ

ความสำคัญและประโยชน์ของงานประดิษฐ์

๑. ประหยัดค่าใช้จ่าย
๒. ใช้เวลาร้างให้เกิดประโยชน์
๓. ความเพลิดเพลิน
๔. เพิ่มคุณค่าของวัสดุ
๕. สร้างความแปลกใหม่ที่มีอยู่เดิม
๖. ขึ้นตรงตามความต้องการ
๗. เป็นของกำนัลแก่ผู้อื่น
๘. เพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว
๙. เกิดความภูมิใจในตนเอง

ประโยชน์ของงานประดิษฐ์

๑. เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๒. มีความภูมิใจในผลงานของตน
๓. มีรายได้จากผลงาน
๔. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ
๕. เป็นการฝึกให้รู้จักสังเกตสิ่งรอบ ๆ ตัว และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ลักษณะของงานประดิษฐ์

๑. งานประดิษฐ์ทั่วไป เป็นงานที่บุคคลสร้างขึ้นมาจากความคิดของตนเองโดยอาศัยการเรียนรู้จากสิ่งรอบ ๆ ตัว นำมาดัดแปลง หรือเรียนรู้จากตำรา เช่น การประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุ การประดิษฐ์ดอกไม้
๒. งานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เป็นงานที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษในครอบครัวหรือในท้องถิ่น หรือทำขึ้นเพื่อใช้งานหรือเทศกาลเฉพาะอย่าง เช่น มาลัย บายศรี งานแกะสลัก

งานประดิษฐ์ต่าง ๆ สามารถเลือกทำได้ตามความต้องการและประโยชน์ใช้สอย ซึ่งอาจแบ่งประเภทของงานประดิษฐ์ตามโอกาสใช้สอยดังนี้

๑. ประเภทใช้เป็นของเล่น เป็นของเล่นที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวทำให้ลูกหลานเล่น เพื่อความเพลิดเพลิน เช่น งานปั้นดินเป็นสัตว์ สิ่งของ งานจักสานใบลานเป็นโมบาย งานพับกระดาษ

๒. ประเภทของใช้ ทำขึ้นเพื่อเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสานกระบุง ตะกร้า การทำเครื่องใช้จากดินเผา จากผ้าและเศษวัสดุ

๓. ประเภทงานตกแต่ง ใช้ตกแต่งสถานที่ บ้านเรือนให้สวยงาม เช่น งานแกะสลักไม้ การทำกรอบรูปดอกไม้ประดิษฐ์

๔. ประเภทเครื่องใช้ในงานพิธี ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในงานเทศกาลหรือประเพณีต่าง ๆ เช่น การทำกระทงลอย ทำพานพุ่ม มาลัย บายศรี

วัสดุ - อุปกรณ์ที่ใช้ในงานประดิษฐ์

การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ชิ้นงานต้องเลือกให้เหมาะสมจึงจะได้งานออกมามีคุณภาพสวยงาม รวมทั้งต้องดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้เหล่านี้ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ตลอดเวลา และสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ประเภทของเล่น

- วัสดุที่ใช้ เช่น กระดาษ ใบลาน ผ้า เชือก พลาสติก กระจก ฯลฯ
- อุปกรณ์ที่ใช้ เช่น กรรไกร เข็ม ด้าย กาว มีด ตะปู ค้อน แปรงทาสี ฯลฯ

๒. ประเภทของใช้

- วัสดุที่ใช้ เช่น กระดาษ ไม้ โลหะ ดิน ผ้า ฯลฯ
- อุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เลื่อย สี จักรเย็บผ้า กรรไกร เครื่องขัด เจาะ ฯลฯ

๓. ประเภทของตกแต่ง

- วัสดุที่ใช้ เช่น เปลือกหอย ผ้า กระดาษ กระดาษ ดินเผา ฯลฯ
- อุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เลื่อย ค้อน มีด กรรไกร สี แปรงทาสี เครื่องดอก ฯลฯ

๔. ประเภทเครื่องใช้ในงานพิธี

- วัสดุที่ใช้ เช่น ใบตอง ดอกไม้สด ใบเตย ผ้า ริบบิ้น ฯลฯ
- อุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เข็มเย็บผ้า ด้ายเบอร์ ๖๐ เข็มร้อยมาลัย ด้ายฝ้ายเบอร์ ๘ คีมปากจิ้งจก

ขนาดเล็ก ลวดเย็บกระดาษ เข็มหมุด ฯลฯ

รูปแบบการผลิตงานประดิษฐ์

๑. การเลียนแบบจากของจริง แนวคิดนี้ใช้ธรรมชาติเป็นแม่แบบ เช่น รูปทรงจากดอกไม้ สัตว์ พืช โดยนำของจริงมาเป็นต้นแบบตั้งแต่โครงสร้าง ขนาด สัดส่วน รูปทรง สี ผลิภัณฑ์งานประดิษฐ์ที่ลอกเลียนแบบธรรมชาติเป็นต้นแบบการสร้างงานมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

๑.๑ แกะแบบตามของจริง เช่น ดอกไม้ แกะกลีบดอกออกทีละชั้น บันทึกข้อมูลไว้ว่ามีกี่กลีบ และใน ๑ ดอกมีกี่ชั้น วางเรียงตามลำดับจากกลีบชั้นในสุดไปถึงชั้นนอกสุด

๑.๒ ลอกแบบ นำกลีบดอกแต่ละชั้นมาวาดตามรูปแบบของกลีบดอกทุกกลีบ และนำแบบกระดาษ ลอกลงวัสดุที่จะทำ

๑.๓ เลียนแบบ ขั้นนี้เป็นการเลียนแบบสีของดอกไม้ ย้อมสีกลีบดอกไม้ทุกกลีบให้ใกล้เคียงกับ สีธรรมชาติของดอกไม้ต้นแบบ

๑.๔ รีดกลีบดอก เนื่องจากวัสดุที่ใช้ประดิษฐ์ยังไม่มีรูปทรงของกลีบดอกที่เหมือนธรรมชาติ จึงต้องใช้เครื่องรีดกลีบดอกไม้ประดิษฐ์ช่วยรีดกลีบดอกให้มีรูปทรงกลีบเหมือนธรรมชาติของกลีบ

๑.๕ ประกอบเข้าดอก นำกลีบดอกไม้ที่รีดกลีบดอกแล้วมาเข้าดอกตามลำดับจากด้านในสุดไป ถึงด้านนอกสุด ให้เหมือนของตัวอย่างตามแบบของจริง (สุชาติ วราหพันธ์, ผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์, ๒๕๕๗)

หลักในการทำงานประดิษฐ์

ในการทำงานประดิษฐ์เพื่อให้ได้ผลงานตามจุดหมายที่กำหนดไว้ ควรยึดหลักในการทำงานประดิษฐ์ ดังต่อไปนี้

๑. ศึกษารายละเอียดของงานที่จะนำมาประดิษฐ์ให้เข้าใจ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบ ต่าง ๆ ของงาน และเลือกทำสิ่งประดิษฐ์ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง และเป็นสิ่งที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

๒. วางแผนการทำงาน กำหนดขั้นตอนการทำงานให้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา แรงงาน ค่าใช้จ่าย และออกแบบรายละเอียดวิธีการประดิษฐ์ไว้ให้ครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน

๓. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำงานประดิษฐ์ไว้ให้ครบถ้วนและใช้ให้เหมาะสมกับงาน ที่ออกแบบไว้ โดยทั่วไปการเลือกวัสดุมาใช้ในงานประดิษฐ์ นิยมเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือวัสดุที่มีอยู่ ภายในบ้านซึ่งหาง่าย มีราคาถูก

๔. ลงมือปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ขณะที่ทำการประดิษฐ์ เมื่อเกิดปัญหาไม่ควรทอดทิ้ง ควรปรึกษาครูหรือผู้ที่มีความสามารถ และควรพยายามตั้งใจปฏิบัติงานต่อไปจนกว่างานจะสำเร็จ

ขั้นตอนการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์

๑. ขั้นตอนการออกแบบ ควรดูวัสดุของผลิตภัณฑ์ที่จะประดิษฐ์ว่าต้องการนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร เช่น ใช้เป็นของเล่น ใช้เป็นของตกแต่งบ้านหรือเครื่องแต่งกาย ใช้เป็นของใช้

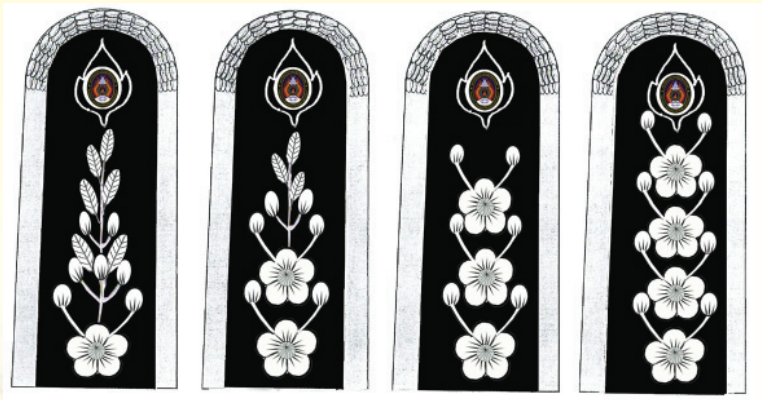
๒. ขั้นตอนการเลือกวัสดุ ในขั้นตอนนี้ควรคำนึงถึงความปลอดภัย ความคุ้มค่า และงบประมาณ นอกจากนี้ควรพิจารณาความเหมาะสมกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบ

๓. ขั้นตอนการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ เริ่มจากการสร้างแบบ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ลงมือปฏิบัติงานจน สำเร็จ ทดสอบการใช้งาน

๔. ขั้นตอนการประเมินผล เป็นขั้นตอนการตรวจสอบชิ้นงานว่ามีคุณภาพตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ หรือไม่ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

การออกแบบอินทราเครื่องหมาย-ตราสัญลักษณ์ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์

ในปี ๒๕๕๒ อาจารย์จินดา เนื่องจำนงค์ (ในขณะนั้น) ได้รับมอบให้ออกแบบอินทระสำหรับประดับที่ป่าสำหรับชุดปกติขาวของพนักงานราชการและพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ อินทระสูงกว้าง ๕ เซนติเมตร ยาวตามความยาวของบ่า พื้นสีทาสีดำ ติดทับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้าง จากไหล่ไปคอมีแถบไหมสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบ ด้านคอปลายมนติดกระดุมโลหะทองตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยขนาดเล็ก บนอินทระรูปก้นสีทองลายดอกสารภี ก้านดอก และใบสารภี จำนวนดอกสารภีจะเพิ่มตามวิทยฐานะของพนักงานราชการและพนักงานมหาวิทยาลัย ตามรูปแบบต่อไปนี้ (ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ว่าด้วยเครื่องแบบพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๒ และ พ.ศ. ๒๕๕๘ และระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ว่าด้วยเครื่องแบบพิธีการพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๓)

ภาพที่ ๑๓ ลายเส้นดอกสารภีบนอินทรรูปเพื่อเสนอผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ออกแบบโดย ศุภย์ศีลปะ วัฒนธรรมและทองถิ่น

ภาพที่ ๑๔ อินทรวงศ์ดอกสารภีของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ที่เริ่มใช้ในปี ๒๕๕๒

ภาพที่ ๑๕ อินทรวงศ์ดอกสารภีของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ที่ใช้ในปัจจุบัน

การออกแบบลายผ้าดอกสารภี

ในปี ๒๕๕๗ ทางศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ได้รับมอบหมายจาก ดร.นฤชล เรือนงาม ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ให้ออกแบบลายผ้า “ดอกสารภี” อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ สำหรับตัดเสื้อให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

แบบที่ ๑

แบบที่ ๒

ภาพที่ ๑๖ การออกแบบผ้าลายดอกสารภีเพื่อใช้ตัดเสื้อให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ออกแบบโดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

แนวความคิดดอกไม้ประดิษฐ์

ดอกไม้ประดิษฐ์ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุมีลักษณะคล้ายรูปร่างดอกไม้ที่ถูกผลิตขึ้นมาจากแรงงานฝีมือมนุษย์ หรืออุปกรณ์การผลิต โดยมีการใช้วัตถุดิบการผลิตจากธรรมชาติหรือวัตถุดิบที่เกิดจากการสังเคราะห์มาผลิตโดยผ่านขั้นตอนการประดิษฐ์ ตัดแปลง อบ ย้อม เฝာ เคลือบสารเคมี รวมทั้งทำการตกแต่ง ตัด ต่อเติม เพื่อก่อให้เกิดความสวยงาม โดยดอกไม้ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาอาจจะมีความเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้งาน โดยคุณสมบัติของดอกไม้ประดิษฐ์ที่สำคัญคือ มีความคงทนง่ายต่อการเคลื่อนย้ายและดูแลรักษา มีความสวยงาม สามารถนำไปใช้ในการประดับในโอกาสต่าง ๆ การประดิษฐ์ดอกไม้ด้วยฝีมือมนุษย์เป็นศิลปะที่มีความละเอียดอ่อน มุ่งหวังที่จะดำรงความงดงามตามธรรมชาติของดอกไม้ให้คงอยู่ ไม่ร่วงโรย เหี่ยวเฉา การทำดอกไม้ประดิษฐ์จึงเริ่มต้นที่การใช้ความสังเกต ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมลักษณะ สีสันตามธรรมชาติ ของดอกไม้แต่ละชนิด แต่ละประเภท แล้วถ่ายทอดการทำออกมาเป็นดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้ประดิษฐ์อาจถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของบางชนชาติที่มีการสืบทอดการประดิษฐ์ดอกไม้มายาวนาน

รัตนลักษณ์ ปัญจุฉัพพณ (๒๕๕๐) ให้ความหมายของดอกไม้ประดิษฐ์ไว้ว่า หมายถึง ดอกไม้ที่จัดทำขึ้นจากวัสดุต่าง ๆ ให้มีรูปแบบเหมือนธรรมชาติหรือประยุกต์ดัดแปลงโดยอาศัยการออกแบบพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้มีความประณีตสวยงาม

สรุปได้ว่า ดอกไม้ประดิษฐ์ คือสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากวัสดุทั้งที่คงทนและไม่คงทน ในการเลียนแบบดอกไม้ตามธรรมชาติโดยอาศัยการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์เพื่อทำให้ดอกไม้ประดิษฐ์มีลักษณะเหมือนจริงมากที่สุด

วัตถุดิบ - อุปกรณ์หลัก ๆ ที่มักจะใช้ในการประดิษฐ์ดอกไม้ประดิษฐ์ หรือ หัวดอกไม้ เช่น ผ้าออร์แกนซ่า ผ้ามีสลิ้น ผ้าแพรเยื่อไม้ ผ้ากำมะหยี่ ผ้าฝ้าย ผ้าสักหลาดหลากหลายชนิด และผ้าอื่น ๆ อีกมาก รวมไปถึงกระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น กระดาษสา กระดาษย่น รวมไปถึงกระดาษอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งปัจจุบันกระดาษนั้นมีหลากหลายชนิด สามารถนำมาใช้ในงานดอกไม้ประดิษฐ์ได้มาก งานฝีมือในปัจจุบันทั้งในและนอกหลักสูตรของเมืองไทยจะต้องมีหลักสูตรดอกไม้ประดิษฐ์ หรือ การประดิษฐ์หัวดอกไม้ควบคู่กันไปเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคลให้ก้าวสู่วิชาชีพอย่างยั่งยืน

การประดิษฐ์ดอกไม้เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่คุณประดิษฐ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรักในศิลปะด้านนี้ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้ความพยายาม อดทน รักความสะอาด และเป็นคนช่างสังเกต เนื่องจากดอกไม้มีอยู่ทั่วไป การแบ่งกลุ่มของดอกไม้สามารถแบ่งกลุ่มได้หลายรูปแบบ ในที่นี้ขอแบ่งกลุ่มดอกไม้เป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

- ดอกไม้กลีบลา คือ ดอกไม้ที่มีลักษณะกลีบชั้นเดียว
- ดอกไม้กลีบซ้อน คือ ดอกไม้ที่มีลักษณะกลีบซ้อนกันตั้งแต่ ๒ ชั้นขึ้นไป
- ดอกไม้ทรงกระบอก คือ ดอกไม้ที่มีรูปทรงกระบอกขึ้นไปก่อนจึงมีกลีบดอกบานที่ส่วนปลายดอก
- ดอกกล้วยไม้ คือ ดอกไม้ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากดอกไม้ชนิดอื่น ๆ

(ภัทรามา ยศสูงเนิน, การประดิษฐ์ดอกไม้, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ จาก <https://sites.google.com/site/katechoeychoey/home>)

คุณค่าของดอกไม้ประดิษฐ์ การประดิษฐ์ดอกไม้เป็นศิลปะที่ละเอียดอ่อน โดยมุ่งหวังที่จะรักษาไว้ซึ่งความงามตามธรรมชาติของดอกไม้ให้คงอยู่ ไม่เหี่ยวเฉาร่วงโรย ผู้ประดิษฐ์สามารถทำได้โดยใช้การสังเกตรูปลักษณ์ สี สันตามธรรมชาติของดอกไม้แต่ละชนิด แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นดอกไม้ประดิษฐ์

ประโยชน์ของดอกไม้ประดิษฐ์ มีดังนี้

๑. ใช้ทำเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายและเสื้อผ้า
๒. ใช้ทำเป็นเครื่องตกแต่งบ้านเรือนและสถานที่ให้สวยงาม
๓. จัดเป็นกระเช้าใช้วยพรในโอกาสพิเศษ เช่น วันปีใหม่ วันเกิด
๔. เป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาทำให้มีคุณค่าและมีมูลค่าเพิ่ม

วัสดุในการประดิษฐ์ดอกไม้ มีดังนี้

๑. ผ้าชนิดต่าง ๆ เช่น

- ผ้าแพรเยื่อไม้ เป็นผ้าที่มีลักษณะบางเบา เหมาะสมสำหรับดอกไม้ที่มีกลีบบางเบา เช่น ดอกตะแบก ดอกโบตั๋น

- ผ้ากำมะหยี่ เหมาะสำหรับดอกไม้ที่มีผิวสัมผัสไม่เรียบ

- ผ้าสักหลาด เหมาะสำหรับดอกไม้ที่มีผิวสัมผัสด้าน ไม่มัน เช่น ดอกกล้วยไม้ พวงแวนด้า
- ผ้าออร์แกนซ่า เป็นผ้าที่นำมาประดิษฐ์ดอกไม้ได้หลายชนิด เช่น ดอกกุหลาบ ดอกบานบุรี

๒. กระดาษชนิดต่าง ๆ เช่น

- กระดาษย่น นำมาประดิษฐ์ดอกไม้คล้ายคลึงกับธรรมชาติ เช่น ดอกเยอบีร่า ดอกทานตะวัน ดอกกุหลาบ และใช้ในการประดิษฐ์ส่วนประกอบของดอกไม้ เช่น เกสร กลีบเลี้ยง

- กระดาษสา ปัจจุบันนิยมใช้มาก เพราะกระดาษสาเก็บไว้ได้นานนับ ๑๐ ปี โดยไม่เสื่อมคุณภาพ
- ฟีช ส่วนประกอบของฟีนามาประดิษฐ์ดอกไม้ได้ เช่น ใบ ราก ลำต้น เมล็ด ผล ดอก

เปลือกข้าวโพด ฝรั่งบวบ ลูกสน ฯลฯ

- สัตว์ เช่น เกล็ดปลา เปลือกหอย ขนไก่ ริงไหม กระดุกสัตว์บางชนิด

กระบวนการสร้างสรรค์เข็มกลัดติดเสื้อดอกสารภี

(สร้างสรรค์โดย นายณัฐพนธ์ สิงห์ยศ นักวิชาการศึกษา เมื่อปี ๒๕๖๓)

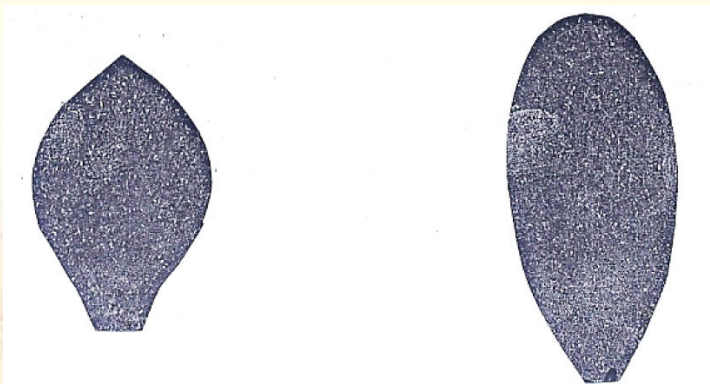
วัสดุ - อุปกรณ์ประดิษฐ์ดอกสารภีจากกระดาษย่น ดังนี้

๑. กระดาษย่นสองหน้าสีขาว
๒. กระดาษย่นสองหน้าสีเขียว
๓. เกสรสำเร็จสีเหลืองเข้ม
๔. ลวดพันก้านสีเขียว เบอร์ ๒๔
๕. กรรไกร
๖. กาวลาเท็กซ์
๗. ด้ายเย็บผ้า เบอร์ ๖๐
๘. ดินสอ
๙. ยางลบ
๑๐. เข็มกลัดติดเสื้อแบบมีแป้นหลัง
๑๑. กระดาษพันก้านสีเขียว (ฟอราเทป)
๑๒. เม็ดโฟมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ - ๑.๕ ซม.
๑๓. ใบไม้สำเร็จจากกระดาษสาหรือผ้า

ภาพที่ ๑๗ วัสดุ – อุปกรณ์ในการประดิษฐ์ดอกสารภีจากกระดาษย่น

๑. นำกระดาษมาวาดโครงสร้างของกลีบดอกตูมและกลีบดอกสารภี ตามลักษณะพฤกษศาสตร์ของดอกสารภีที่ได้ศึกษามา

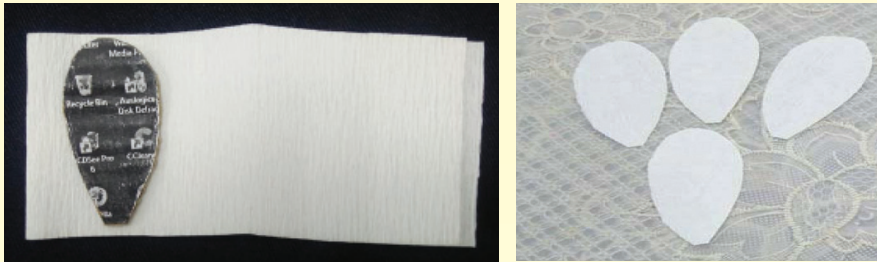

กลีบเลี้ยง/กลีบดอกตูม

กลีบดอก

ภาพที่ ๑๘ โครงสร้างของกลีบดอกตูมและกลีบดอกสารภีที่ออกแบบไว้

๒. นำกระดาษย่นสีขาวชนิด ๒ หน้ามาตัดกลีบเท่าแบบ จำนวน ๔ กลีบ โดยตัดตามแนวยาวของกระดาษย่น

ภาพที่ ๑๙ การวางแบบบนกระดาษย่นสีขาวเพื่อตัดกลีบดอก

๓. ตัดลวดพังก้านสีเขียวยาว ๕ ซม.จำนวน ๒ - ๓ ชิ้น

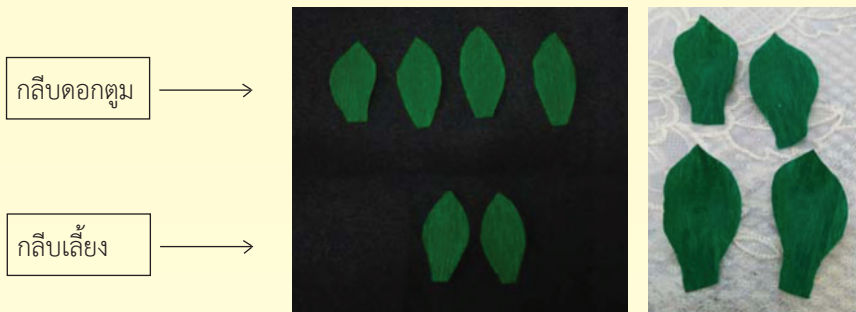
๔. นำเกสรสำเร็จรูปสีเหลืองเข้มมา ๑ ช่อ มัดด้วยลวดให้แน่น พันด้วยด้ายอีกครั้ง

ภาพที่ ๒๐ การมัดเกสรดอกไม้สำเร็จรูปเข้ากับลวดพังก้านสีเขียว

๕. นำกระดาดย่นสีเขียวมาตัดตามแบบจำนวน ๖ ชิ้น แบ่งเป็นกลีบเลี้ยง ๒ ชิ้น / กลีบดอกตูม ๔ ชิ้น
กลีบดอกตูมให้จับตรงกลางกลีบยึดออกเล็กน้อยเกิดเป็นกระพุ้ง

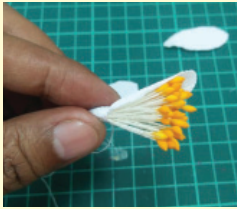
ภาพที่ ๒๑ ลักษณะของกลีบดอกตูมและกลีบเลี้ยงของดอกสารภีที่ตัดจากกระดาดย่น ๒ หน้าสีเขียว
และการดันกลีบกระดาดให้เกิดกระพุ้ง

๖. ทำดอกตูมด้วยการนำลวดพันก้านสำลีสมาทากาวตรงส่วนปลายแล้วเสียบเข้าเม็ดโพลี จากนั้นให้
ทากาวบาง ๆ โดยรอบ แล้วเอากลีบสีเขียวที่ทำกระพุ้งไว้มาติดที่เม็ดโพลีให้ครบทั้ง ๔ ชิ้นให้รอบเม็ดโพลี
เก็บงานให้เรียบร้อย นำพอร่าเทปสีเขียวมาพันก้าน พักไว้

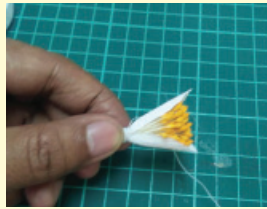

ภาพที่ ๒๒ ภาพชุดขั้นตอนการเข้ากลีบตูมดอกสารภี

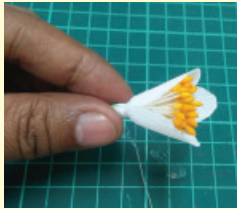
๗. ทำดอกสารภี นำก้านพันสำลีมาพันเข้ากับกระดaxy่นสีเหลืองที่ตัดปลายเป็นเส้นไว้แล้ว
๘. นำกลีบดอกสีขาว ๔ กลีบมาเข้าดอกด้วยการทากาวที่โคนกลีบ ติดให้ปลายกลีบสูงกว่าเกสร ๐.๕ ซม. โดยประมาณทั้ง ๔ กลีบโดยรอบเกสร

การเข้ากลีบที่ ๑

การเข้ากลีบที่ ๒

การเข้ากลีบที่ ๓

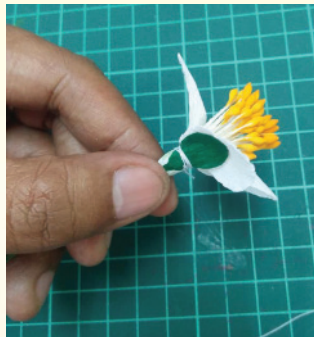
การเข้ากลีบที่ ๔

ภาพที่ ๒๓ ภาพชุดขั้นตอนการเข้ากลีบดอกสารภี

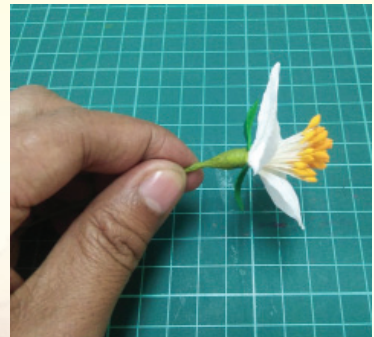
๙. นำกลีบเลี้ยงสีเขียวทั้ง ๒ กลีบ มาทากาวติดที่โคนกลีบดอก ติดให้ตรงกับกลีบดอกสีขาว จับกลีบเลี้ยงให้ปลายกลีบงุ้มเข้าด้านใน (ใต้กลีบดอก)

การเข้ากลีบเลี้ยง

การดิ่งกลีบดอก

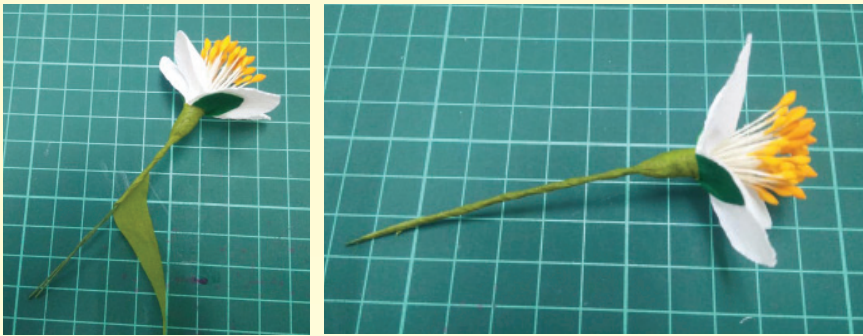

การดิ่งกลีบเลี้ยง

ภาพที่ ๒๔ ภาพชุดขั้นตอนการเข้ากลีบเลี้ยงของดอกสารภี

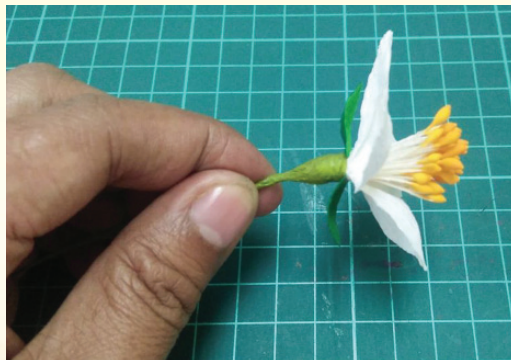

๑๐. จากนั้นให้ใช้ฟอราเทปสีเขียวพันก้านให้เรียบร้อย พักไว้

ภาพที่ ๒๕ ภาพชุดขั้นตอนการพันก้านดอกสารภีด้วยฟอราเทป

๑๑. จากนั้นให้จับตรงกลางกลีบและปลายกลีบยึดดอกเล็กน้อยให้กลีบดอกดูพริ้ว ดูอ่อนไหว แล้วดันกลีบให้หงายออก เพื่อให้เกสรชูออกมา

ภาพที่ ๒๖ การดัดกลีบดอกให้งุ้มออกเหมือนไข่คว่ำและกลีบเลี้ยงให้ตั้งงุ้มเข้าหาดอกสารภี

๑๒. จะได้ดอกตูมและดอกบานเพื่อเตรียมเข้าช่อและติดเข็มกลัดต่อไป

ภาพที่ ๒๗ โบและเข็มกลัดติดเสื้อแบบมีแป้นด้านหลัง

ภาพที่ ๒๘ ชิ้นงานสำเร็จ เข็มกลัดติดเสื้อดอกสารภี

๒. ด้านทัศนศิลป์

ทัศนศิลป์ หมายถึง การมองเห็นหรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ทำให้เกิดความงาม ความพอใจ และเกิดอารมณ์สะท้อนใจ

ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่ได้สร้างสมมา มนุษย์ถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์จากสิ่งแวดล้อม แล้วสร้างผลงานทางศิลปะให้เกิดความงามและมีคุณค่า (ศิลปะ, ทัศนศิลป์, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก http://thanachot๒๓๑๕๐.blogspot.com/๒๐๑๖/๑๑/blog-post_๗๕.html)

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ นำโดยอาจารย์ ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ อาจารย์ประจำสาขาวิชา ทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้วาดลายเส้นภาพดอกสารภีเพื่อจัดเป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปในการวาดภาพระบายสีลงบนกระดาษหรือถุงผ้า เป็นการง่ายสำหรับผู้ที่ไม่มีความพื้นฐานในการวาดภาพ อีกทั้ง อาจารย์ ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ และทีมงาน ภาพวาดดอกสารภีประกอบเพลงในงาน “๗๗ ปี สารภีคืนถิ่น” เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ (ภาพประมุขได้โดย สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์) และได้ນำนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ร่วมวาดภาพระบายสีดอกสารภี เป็นฉากถ่ายภาพในงาน “คืนสู่เหย้า ๘๐ ปี สารภีคืนถิ่น” เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ สนามกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เป็นงานที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นเพื่อให้ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ภาพที่ ๒๙ - ๑ ภาพลายเส้นดอกสารภี วาดโดย อ.ดร.จินดา เนื่องจำนงค์

ภาพที่ ๒๙ - ๒ ภาพลายเส้นดอกสารภี
ที่มา : อาจารย์ ดร.จินดา เนืองจำนงค์

ภาพที่ ๓๐ ภาพวาดดอกสารภีประกอบเพลง โดย อาจารย์ ดร.จินดา เนืองจำนงค์ และทีมงาน
ในงานสารภีคืนถิ่น ๗๗ ปี เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ณ สนามกีฬา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ (ภาพประมุขได้โดย สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชชนครินทร์)

ภาพที่ ๓๑ ฉากถ่ายภาพดอกสารภี เทคนิคระบายสีน้ำพลาสติก
ที่มา : อาจารย์ ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ และนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ร่วมกันวาดภาพและระบายสี

ภาพที่ ๓๒ ภาพวาดดอกสารภี ระบายสีน้ำพลาสติก ฉากถ่ายภาพในงาน
“คืนสู่เหย้า ๘๐ ปี สารภีคืนถิ่น” เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
ที่มา : อาจารย์ ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ และนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ร่วมกันวาดภาพและระบายสี

๓. ด้านนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิง อันโน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น หรือเรียกว่า ศิลปะของการร้องรำทำเพลง (นาฏศิลป์, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓, จาก <https://guru.sanook.com/๔๐๕๒/>)

จินตลีลา คือการแสดงที่สื่อถึงความรู้สึกนึกคิดให้ปรากฏออกมาเป็นลีลาท่าทาง โดยมีบทเพลงที่อาจมีเฉพาะท่วงทำนอง (เพลงบรรเลง) หรือบทเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นสื่อผสมผสานความคิดเป็นการเดินรำหรือการแสดงประกอบดนตรีที่ประดิษฐ์ท่าทางหรือนำเอาท่าทางของสิ่งรอบตัวมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสวยงาม เป็นการเอาลีลารำมาประยุกต์รวมกัน ไม่มีแบบที่แน่นอน แล้วแต่ผู้รำจะมีจินตนาการในการรำอย่างไร ให้ดูสวยงามและสะดุดตาผู้ที่รับชม

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ร่วมกับ สาขาวิชานาฏดุริยางคศิลป์ไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ ประดิษฐ์จินตลีลาประกอบดอกสารภีชื่อชุดว่า “จินตลีลาสารภีรวมใจ อัตลักษณ์ราชนครินทร์” ใช้ในพิธีเปิดโครงการต้นกล้าวัฒนธรรมประจำปี ๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๑ จัดโดย ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

๔. ด้านวรรณศิลป์

วรรณกรรม หมายถึง งานเขียนที่แต่งขึ้นหรืองานศิลปะ ที่เป็นผลงานอันเกิดจากการคิดและจินตนาการ แล้วเรียบเรียง นำมาบอกเล่า บันทึก ขับร้อง หรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วจะแบ่งวรรณกรรมเป็น ๒ ประเภท คือ วรรณกรรมลายลักษณ์ คือวรรณกรรมที่บันทึกเป็นตัวหนังสือ และวรรณกรรมมุขปาฐะ อันได้แก่วรรณกรรมที่เล่าด้วยปาก ไม่ได้จดบันทึก ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมจึงมีความหมายครอบคลุมกว้าง ถึงประวัติ นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า ขำขัน เรื่องสั้น นวนิยาย บทเพลง คำคม เป็นต้น วรรณกรรมเป็นผลงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารเรื่องราวให้เข้าใจระหว่างมนุษย์ ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้น และสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้สื่อความหมาย เรื่องราวต่าง ๆ ภาษาที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารได้แก่ ภาษาพูด โดยการใช้เสียง ภาษาเขียน โดยการใช้ตัวอักษร ตัวเลข สัญลักษณ์ และภาพ ภาษาท่าทาง โดยการใช้กิริยาท่าทาง หรือประกอบวัสดุอย่างอื่น ความงามหรือศิลปะในการใช้ภาษาขึ้นอยู่กับการใช้ภาษาให้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับเวลา โอกาส และบุคคล นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติคำราชาศัพท์ คำสุภาพ ขึ้นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นวัฒนธรรมที่เป็นเลิศทางการใช้ภาษาที่ควรดำรงและยึดถือต่อไป ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรม เรียกว่า นักเขียน นักประพันธ์ หรือ กวี (Writer or Poet) วรรณกรรมไทย แบ่งออกได้ ๒ ชนิด คือ ร้อยแก้ว เป็นข้อความเรียงที่แสดงเนื้อหา เรื่องราวต่าง ๆ ร้อยกรอง เป็นข้อความที่มีการใช้คำที่สัมผัสคล้องจอง ทำให้สัมผัสได้ถึงความงามของภาษาไทย ร้อยกรองมีหลายแบบ คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย (วรรณกรรม, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓, จาก <http://www.trueplookpanya.com /learning/detail/๑๗๘๔๘>)

ไอ้บุปผาสารภีสำหรับขึ้น
เป็นที่ขึ้นเขยถนอมด้วยหอมหวาน
เห็นมาลาอาลัยใจรัญจวน
เหมือนจะชวนเชษฐาน้ำตากระเด็น

นิราศวัดเจ้าฟ้า...สุนทรภู่

(สารภี, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก <http://rspg.org/homklindokmai/hom-๕๑a.html>)

เป็นต้นไม้ใหญ่มียางสีเหลืองๆ ทรงพุ่มใหญ่โต ใบเป็นมันและดกมาก ดอกออกเป็นกระจุกๆ ในราวเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ ดอกสีเหลืองสวย ขนาดประมาณ ๑ ซม. กลีบขาว เกสรเหลือง กลิ่นหอมร้อน ๆ ชาวสวนมักเอามาเคี้ยวกับน้ำมัน เพื่อทำน้ำมันสำหรับใส่ผม การปลูกใช้เพาะเอาจากเมล็ด และต้องปลูกในที่แจ้งและไถ่น้ำ

ข้อสันนิษฐาน วัดเจ้าฟ้า ในบทกลอนมีชื่อเต็มว่า “วัดเจ้าฟ้าอากาศนาถรินทร์” แม้ปัจจุบันยังไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นวัดใด และตั้งอยู่ในจังหวัดใด โดยทั่วไปมักเรียกว่า สุนทรภู่จะแต่งนิราศวัดเจ้าฟ้าในช่วงรัชกาลที่ ๓ ราวพุทธศักราช ๒๓๗๕ เมื่อครั้งอุปสมบทเป็นพระภิกษุ โดยตั้งใจจะไปหาของวิเศษ คือปรอทและยาอายุวัฒนะที่วัดดังกล่าว แต่วิธีการประพันธ์ท่านแต่งเป็นสำนวนเณรพัดผู้เป็นบุตร เนื่องจากขณะนั้นสุนทรภู่อยู่ในสมณเพศ จึงต้องระมัดระวังตัว ดังนั้น การแต่งในนามของเณรพัด ทำให้สามารถออกกระบวนกลอนและแสดงความคิดเห็นได้สละสลวยมากกว่า นิราศเรื่องนี้โรงพิมพ์ครุสมิต บางคอแหลม พิมพ์จำหน่ายครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๔๑๗

(<https://vajirayana.org/นิราศวัดเจ้าฟ้า-ฉบับตรวจสอบชำระ-พศ-๒๕๕๘/นิราศวัดเจ้าฟ้า>)

สารภีเป็นพันธุ์ไม้วงศ์เดียวกับบุปผา มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นไม้ให้ร่มเงาที่ดีมาก เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง ดอกเป็นสมุนไพร

สารภีพิกุลดอกดก
บานตกเต็มไปทั่วต้น
มะลิซ้อนช่อนกลีกรสสุคนธ์
หอมระคนกับบุหงารำไป

อิเหนา...พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

(สารภี, ค้นคืนเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก <http://rspg.org/homklindokmai/hom-๕๑a.html>)

เรื่องอิเหนามีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีเรื่องเล่ากันว่าพระราชธิดาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ คือ เจ้าฟ้าหญิงกษัตริย์และเจ้าฟ้าหญิงมกุฎ ทรงได้นางข้าหลวงมาจากปัตตานี นางข้าหลวงคนนี้ได้เล่านิทานปันทิหรือเรื่องอิเหนาของชาวอวาย เจ้าฟ้าหญิงกษัตริย์ทรงนำเค้าเรื่องมาแต่งเป็นบทละครเรื่องดาหลัง (อิเหนาใหญ่) ส่วนเจ้าฟ้าหญิงมกุฎทรงแต่งเรื่องอิเหนา (อิเหนาเล็ก) ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนาเป็นบทละครสำหรับใช้แสดงละครรำ (อิเหนา, คั่นคั่นเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B๘%AD%E0%B๘%B๔%E0%B๙%๘0%E0%B๘%AB%E0%B๘%๙๙%E0%B๘%B๒>)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๕ สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์ (ชื่อในขณะนั้น) ได้นำลักษณะเด่น ๆ ของดอกสารภี เช่น กลิ่นของดอกสารภี สีของดอกสารภี มาประพันธ์เป็นบทเพลง “แก้วสารภี” คำร้อง / ทำนอง โดย อาจารย์สุทัศน์า मुखประภาต (อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ) เรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ธณ พรหมเดเวช อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีสากลในสมัยนั้น ขับร้องโดย ท่านอาจารย์สุทัศน์า मुखประภาต (อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ) และ เพลง สารภีแดนใจ คำร้อง - ทำนอง และเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์สมพงษ์ ทองคำ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีสากลในสมัยนั้น ขับร้องโดย สมพงษ์ ทองคำ / นพวรรณ เลาบุตร (ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ)

เพลงแก้วสารภี

คำร้อง-ทำนอง

อาจารย์สุทัศน์า มุขประภาต

เรียบเรียงเสียงประสาน

อาจารย์อรุณ (รณ) พรหมเดเวช

ถิ่นแก้วสารภี ถิ่นครูนี้น้องพี่ร่วมใจ มวลไม้ดอกงามวิไล ซึ่งฤทัยพาให้สุขสันต์

กลิ่นแก้วสารภี พิศเพลินฤติน้องพี่ร่วมฝัน สีขาวกลีบงามยามสายัณห์ หอมกลิ่นนรินตร์ ขวนพะวง

หลงละเมอ

ยามจำร้างห่างไกล ลับลาจากไปพิไลพรำแพอ เฝ้าหวนหาเพียงเธอ มียอมให้เจอ เสมอรัญจวน

โอ้แก้วสารภี ถึงยามราตรีทิวให้หวน จากแล้วลาไกลหัวใจคร่ำครวญ กำสรวลอาลาแก้วสารภี

สารภีแดนใจ

คำร้อง – ทำนอง

สมพงษ์ ทองคำ

เรียบเรียงเสียงประสาน

สมพงษ์ ทองคำ

ขับร้อง

สมพงษ์ ทองคำ / นพวรรณ เลหาบุตร

(ชาย)...สู่แดนสารภี (ฮือ..เสียงผู้หญิง..) โอ้แดนนี้ช่างมีมนตรา (ฮือ..เสียงผู้หญิง...) ดิตตริงฤทัยไผ่หา
ผูกพันสำคัญคุณค่าถิ่นศึกษาแดนใจ

(หญิง)...สู่แดนสารภี (ฮือ..เสียงผู้ชาย..) หวานชื่นเพียงนี้จะมีที่ไหน (ฮือ..เสียงผู้ชาย..) รมเงางดงาม
ทั่วไป รมเย็นสายธารจากใจ ผากฝันฉันถึงวันใหม่ ครวญใคร่ ชื่นชม

*** (ชาย)...แหว่ยินเพลงรักลอยลมมา เคลิ้มพาชวนฝันระงม โอ้เธอเลอล้างามคม นิยมนึกใคร่พบเจอ
สู่แดนสารภี (ฮือ..เสียงผู้หญิง..) ซึ่งขาบทรวงนี้ คงที่เสมอ (ฮือ..เสียงผู้หญิง..) ต้องลาร้างไปไม่เจอ
โอ้ไม่ลืมรักเลยเพื่อนเกลอ (พร้อมกัน)...พรางสายน้ำตาทันท้อ จากเธอแดนสารภี (ซ้ำ ***)

๕. ด้านคีตศิลป์ (ขับร้องเพลงประสานเสียง)

คีตศิลป์ ในที่นี้จะขอแยกอธิบายเป็น ๒ คำคือ

คีต น. เพลงขับ, การขับร้อง (คีตะ, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๒๖๒)

ศิลป์ น. ฝีมือ, การแสดงออกซึ่งอารมณ์สะท้อนใจให้ประจักษ์ด้วยสื่อต่าง ๆ อย่างเสียง เป็นต้น (ศิลป์, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๑๑๔๔)

สรุป คีตศิลป์ คือ การขับร้อง หรือ การร้องเพลงที่แสดงออกทางอารมณ์ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกนึกคิด และคล้อยตามในท่วงทำนองของเสียงเพลงที่ได้ฟัง

การขับร้องประสานเสียง หมายถึง การขับร้องแบบหนึ่งที่มีผู้ขับร้องตั้งแต่สองคนขึ้นไป อาจร้องเพลงที่มีทำนองเดียวกันแต่ขึ้นต้นหรือลงจบไม่พร้อมกัน อาจร้องพร้อมกันแต่มีทำนองเพลงหลายทำนองหรือหลายแนวโดยมีแนวใดเป็นทำนองหลัก ส่วนแนวอื่น ๆ เป็นทำนองประสานเสียง

เสียงประสาน คือ กลุ่มเสียงตั้งแต่สองขึ้นไปเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันทำให้เสียงกลมกลืนฟังสนิหู

รูปแบบของการขับร้องประสานเสียง

การขับร้องประสานเสียงแบ่งลักษณะการขับร้องได้หลายแบบ ดังนี้

๑. การขับร้องแบบรววด (Round) การขับร้องแบบรววด หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า แบบวน หรือ เพลงวน เป็นการขับร้องที่มีผู้ขับร้องตั้งแต่ ๒ คนหรือ ๒ กลุ่มขึ้นไป ร้องเพลงแนวทำนองเดียวกัน แต่เริ่มต้นและจบไม่พร้อมกัน ส่วนจะร้องก็เกี่ยวนั้นขึ้นอยู่กับการตกลงของผู้ขับร้องหรือผู้ควบคุม

๒. การขับร้องประสานเสียง ๒ แนว คือ การขับร้องที่ต้องมีทำนองเพลง ๒ ทำนอง ร้องไปพร้อม ๆ กัน โดยมีทำนองหลักทำนองหนึ่ง ส่วนอีกทำนองหนึ่งเป็นทำนองประสาน

๓. การขับร้องประสานเสียง ๓ แนว คือ การขับร้องที่มีแนวทำนองเพลง ๓ แนว ร้องไปพร้อม ๆ กัน โดยมีแนวทำนองหนึ่งเป็นทำนองหลัก ส่วนอีก ๒ แนวเป็นทำนองประสาน ซึ่งทำนองประสานทั้ง ๒ แนว อาจมีทำนองแตกต่างกันไป

๔. การขับร้องประสานเสียง ๔ แนว คือ การขับร้องที่ต้องมีแนวทำนองเพลงที่แตกต่างกัน ๔ ทำนอง โดยทำนองหลัก ๑ ทำนอง ส่วนอีก ๓ ทำนอง เป็นทำนองประสานร้องไปพร้อม ๆ กันหลายคน

ทำนองเพลงแต่ละแนวที่ใช้ขับร้องต้องประสานสอดคล้องกันและกัน ตามแนวสูงต่ำที่กำหนดโดยยึดทำนองหนึ่งเป็นหลัก

การขับร้องประสานเสียงอาจขับร้องแนวละคนหรือหลายคนก็ได้ เรียกว่า “คอรัส” (Chorus) ส่วนนักร้องประจำโบสถ์ เรียกว่า “ไควร์” (Choir) หมู่ขับร้องประสานเสียงประกอบด้วยชายล้วน หญิงล้วน หรือทั้งชายหญิงก็ได้

การแบ่งระดับเสียงในการขับร้องประสานเสียง

การขับร้องประสานเสียง แบ่งระดับเสียงของผู้ขับร้องเป็นกี่กลุ่มหรือกี่แนวก็ได้ แต่ที่ถือว่าเป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับทั่วไป คือ แบ่งเป็น ๔ แนว ดังนี้

๑. แนวโซปราโน (Soprano) เป็นระดับเสียงสูงสุดของผู้หญิง

๒. แนวอัลโต (Alto) เป็นระดับเสียงต่ำของผู้หญิง

๓. แนวเทเนอร์ (Tenor) เป็นระดับเสียงสูงสุดของชาย

๔. แนวเบส (Bass) เป็นระดับเสียงต่ำของชาย

ในปี ๒๕๖๓ นายสหพ ปานทอง นักกรีฑา ศิลปินอิสระ และเป็นวิทยากรพิเศษสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้กรุณาประพันธ์เพลงมาร์ชในชื่อว่า “ร่มสารภี” เพื่อใช้เป็นบทเพลงประจำสาขาทัศนศิลป์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปได้รู้จักคุณค่าของต้นสารภีให้เป็นที่รู้จัก โดยนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ชั้นปีที่ ๑ - ๔ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขับร้องประสานเสียง

เพลงร่มสารภี

คำร้อง – ทำนอง : สหพ ปานทอง

เรียบเรียงเสียงประสาน : โรจน์ไชโย กุลวงศ์ / สหพ ปานทอง

ขับร้องประสานเสียง : นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์

..ร่มสารภีคือนั่งเฝ้ารอคอย
ในคืนเดือนเพ็ญ ฟ้างามสี่คราม ดาวราย
ใต้เงาเมฆฟ้า เงามจันทร์ที่ทอดแสงฉาย
เงาฟ้าเงาไม้เงาใจ ทอดกายใต้สารภี..
..ฟ้าเพ็ญสลับ ไม่มัวเมฆหม่น
พี่น้องทุกคน ร่วมใจสามัคคี
สมัครสมาน มุ่งมั่นสร้างสรรค์ความดี
ถิ่นนี้คือถิ่น – ศิลป์ ร้อยวชิ เป็นคำสัญญา..

** โอ....แม่บางปะกง
ไหลขึ้นไหลลง แม่คงห่วงลูกชิหนา
เข้าคำ-บ่าย สาย สายใจไม่เคยร้างลา
ไหลย้อนทวนคืนกลับมา
ไม่ลาจากตาบ้าย..

** ร่มสารภี วันนี้ยังเด่น
ยังคงร่มเย็น ให้เราได้พักพิงกาย
สะพรั่งดอกขาว สวยพราวพรั่งพันเรียงราย
กลิ่นหอมยังฟุ้งกระจาย ขวัญใจลูกสารภี.. ** ร้องซ้ำ (** / **)

สรุป

ดอกสารภีเป็นดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ดอกสารภีสามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และเกิดความภาคภูมิใจต่อสถาบันสืบต่อไป

ตัวอย่าง
รูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
ดอกสารภี อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

เข็มกลัดติดเสื้อดอกสารภีจากกระต่ายน

เข็มกลัดติดเสื้อดอกสารภีจากดินไทย

เข็มกลัดติดเสื้อสูทแบบก้าน

เข็มกลัดติดเสื้อสูทแบบก้าน

ดอกสารภีประดับบนหวีสับ

ดอกสารภีประดับบนหวีสับ

ต่างหูดอกสารภี แบบหนีบ

ดอกสารภีสำหรับเสียบผม

ไม้มงคล “ต้นสารภี” ของที่ระลึก

บรรณานุกรม

กานดา แสรมณี. ความแตกต่างระหว่างต้นสารภีกับต้นกระทิง (สารภีทะเล). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<https://www.gotoknow.org/>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๖๑). *การคิดเชิงประยกต์*. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร. ซัคเซส มีเดีย.

คณะกรรมการวิชาการดำเนินงานส่วนสวนสมุนไพรพิษสวนโลก. (๒๕๕๙). สวนสมุนไพรในงาน

มหกรรมพืชสวนโลก ๒๕๔๙. Herbal Garden in Royal Flora Expo ๒๐๐๖. กรุงเทพมหานคร.

บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพฯ) จำกัด.

คณะผู้ดำเนินงานโครงการให้ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์แก่บุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(๒๕๕๓). ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสร้างเสริมสุขภาพมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. เชียงใหม่.

ความรู้เกี่ยวกับงานประดิษฐ์. (๒๕๕๗). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [http://๑๑๘.๑๗๔.๑๓๓.๑๔๐/resource_center7/Admin/acrobat/v_๓_ac_ac_๑๐๕_](http://๑๑๘.๑๗๔.๑๓๓.๑๔๐/resource_center7/Admin/acrobat/v_๓_ac_ac_๑๐๕_.). (วันที่ค้นข้อมูล : ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒).

ฐานข้อมูลน้ำมันหอมระเหยไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(วว.). “สารวิ”.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.tistr.or.th/essentialoils/. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. “ดอกสารภี”. เข้าถึงได้จาก

<http://www.phargarden.com/main.php>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

ณัฐปภินท์ สิงห์ยศ. (๒๕๖๓). กระบวนการสร้างสรรค์การประดิษฐ์เข็มกลัดติดเสื้อดอกสารภี ที่เป็นอัตลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์. รายงานการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์. ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรม และท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์. ฉะเชิงเทรา.

ดอกไม้ประดิษฐ์. ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษย่น. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://rtificialflowers>.

blogspot.com/๒๐๑๔/02/blog-post.html. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓).

นิติศิริ เรื่องรังสี และ ธวัชชัย มังคละคปต์. (๒๕๔๓). สารกวี. หนังสือสมนไพรไทย เล่ม ๑. กรุงเทพฯ :

ฐานการพิมพ์.

นิราศวัดเจ้าฟ้า. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือสมุดไทยดำ. อักษรไทย. ภาษาไทย. เส้นดินสอ. เลขที่ ๑. ม.ป.ป.

นิราศวัดเจ้าฟ้า. หอสมุดแห่งชาติ. หนังสือสมุดไทยดำ. อักษรไทย. ภาษาไทย. เส้นหวดล. ม.ป.ป.

บษกร แข่งเจริญ. (๒๕๕๘). ดอกไม้กระดาดชยัน. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แม่บ้าน.

ปิยรัชฎ์ เจริญทรัพย์. สารภี. คอลัมน์: ต้นไม้ใบหญ้า. นิตยสารหมอชาวบ้าน เล่มที่ ๓๖๑. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก www.doctor.or.th. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

ประดิษฐ์. (๒๕๕๙). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid>

=๒๘๔๓๒๔๔๓๐๑๑๕. (วันที่ค้นข้อมูล : ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒).

ประเภทงานประดิษฐ์. (๒๕๕๙). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid>

=๒๘๔๓๒๔๔๓๐๑๑๕. (วันที่ค้นข้อมูล : ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒).

เพ็ญภา ททรัพย์เจริญ. ๒๕๔๙. หนังสือสมุนไพรในอุทยานแห่งชาติภาคเหนือ "สารภี". ศูนย์พัฒนาตำราการแพทย์แผนไทย. นนทบุรี.

ภัทรธาดา ยศสูงเนิน. *การประดิษฐ์ดอกไม้*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/katechoeychoey/home>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓).

มาลัย สิริสุทธิ และนางเยาว์ ศิริเกษม (๒๕๕๔). *ตำราประดิษฐ์ดอกไม้*. กรุงเทพมหานคร. รวมสานส์. มูลนิธิสวนหลวง ร.๙. (๒๕๕๓). *ไม้นามตามถิ่น*. กรุงเทพมหานคร. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. *ไม้ประดับออนไลน์ดอตคอม*. ศูนย์ไม้ดอกไม้ประดับออนไลน์. “สารภี”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.maipradabonline.com. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

รัตนลักษณ์ ปัญญาพัฒน์. (๒๕๕๕). *ดอกไม้ดินญี่ปุ่นประจำชาติประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพมหานคร. เพชรการเรือน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔*. กรุงเทพมหานคร. บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

วรรณกรรม...อำพราง. “คิดถึง...สารภีเดือนกุมภาพันธ์”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/kessiri/๒๐๑๒/๐๓/๑๙/entry-๑>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๔ เมษายน ๒๕๖๓).

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (๒๕๕๔). *ประวัติตำราการแพทย์ไทย*. สมุนไพรร-ประวัติตำราการแพทย์ไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.samunpri.com/modules.php?name=News&file=article&sid=๒๔๐&mode=thread&order=๐&thold=๐>. (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒).

สดชื่น พันธุ์เสวี. (๒๕๕๒). *ช่างประดิษฐ์เพื่ออาชีพ ๒ - ดอกไม้ประดิษฐ์*. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช. สหภาพ ปานทอง. (๒๕๖๔). *บทเพลง “ร่มสารภี”*. [ซีดี.เพลง].

สุชาดา วราห์พันธ์. (๒๕๕๓). *งานประดิษฐ์*. กรุงเทพมหานคร. บริษัท สำนักพิมพ์เอ็มพันธ์ จำกัด. อปฉินท์ ไทยทอง. (๒๕๕๘). *ไม้ดอกหอมของไทย-ดอกสารภี*. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ในพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒๒ เรื่องที่ ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร. บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด.

อารยะ ไทยเที่ยง. (๒๕๕๓). *ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษย่น*. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์. หนังสือสมุนไพรรสวนสิริรุกขชาติ “สารภี”. (๒๕๓๙). พิมพ์ครั้งที่ ๒. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เภสัชศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร.

สวนพฤกษศาสตร์ ตามพระราชเสาวนีย์ฯ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. *สารภี*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.dnp.go.th. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

สารภี. *พืชกรณศึกษา งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน. โรงเรียนตาลชุมพิทยาคม อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน* [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.slideshare.net/n_putthima/sarapee-presentation. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๑ มกราคม ๒๕๕๘).

สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. “สารภี”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.rspg.or.th. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

อุทยานดอกไม้ ๑๐๘ พรรณไม้ไทย. “สารวิ”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.panmai.com. (วันที่ค้น
ข้อมูล : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓).

<https://medthai.com/%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%B4%E0%B8%97>

<http://oknation.nationtv.tv/blog/kessiri/๒๐๑๒/๐๓/๑๙/entry-๑>

Noysang C, Mahringer A, Zeino M, Saeed M, Luanratana O, Fricker G, et al. Cytotoxicity and inhibition of P-glycoprotein by selected medicinal plants from Thailand. J Ethnopharmacology. ๒๐๑๔;๑๕๕:๖๓๓-๖๔๑.

<http://www.qsb.org/Database/plantdb/herbarium/herbarium-specimen.asp?qsbgno=๒๔๘๑๙>

<https://www.disthai.com/๑๗๐๗๕๕๔๘/%E0%B8%AA%E0%B8%B๒%E0%B8%A๓%E0%B8%A๐%E0%B8%B๕> จาก <https://sites.google.com/site/khxmultnsarphi/>

<https://www.youtube.com/c/SasahzSurprise>

http://www.rspg.or.th/plants_data/herbs/herbs_๐๓_๑๐.htm

www.thaicrudedrug.com

